

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จะนำเสนอออกเป็น 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ประวัติคณะครุศาสตร์ และบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ พร้อมทั้งการจัดการศึกษาภายในบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

ตอนที่ 2 ลักษณะการสอนที่มีประสิทธิภาพในมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

ตอนที่ 4 ผลการวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจของนิสิตต่อกระบวนการเรียนการสอน

ตอนที่ 1 ประวัติคณะครุศาสตร์ และบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ และการจัดการศึกษาภายในบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

ประวัติคณะครุศาสตร์ และบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

คณะครุศาสตร์ มีความเกี่ยวข้องกับโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ ซึ่งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการวางรากฐานการศึกษาชั้นอุดมศึกษาในสาขาต่าง ๆ หลายสาขา เช่น โรงเรียนแพทยาลัย โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2453 โรงเรียนมหาดเล็กหลวงได้รับพระราชทานนามใหม่ว่า "โรงเรียนข้าราชการ"

พลเรือน ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว"¹ และได้มีการสอนเป็นแผนกต่าง ๆ ซึ่งกระจัดกระจายในที่ต่าง ๆ กัน เช่น กฎหมาย รัฐประศาสนศึกษา การต่างประเทศ การช่าง การแพทย์ และการครูซึ่งสมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ เสนาบดีว่าการกระทรวงธรรมการ ได้ขอพระบรมราชานุญาตตั้งโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ขึ้น ณ โรงเรียนเด็ก ซึ่งต่อมาได้ย้ายมาสอนในตึกแมนนอมิตร วัดเทพศิรินทราวาส และย้ายจากวัดเทพศิรินทราวาสไปตั้งอยู่ ณ บ้านสมเด็จพระยาคำรง ในปี พ.ศ. 2456 ได้มีการประชุมสภา ครั้งที่ 8 เมื่อวันที่ 1 กันยายน ลงมติให้ร่างระเบียบการโรงเรียนข้าราชการพลเรือน รวมโรงเรียนการปกครอง โรงเรียนแผนกช่างกล โรงเรียนกฎหมาย โรงเรียนแพทยาลัย และโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ เข้าเป็นระเบียบการอันเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีการประกาศการใช้โครงการศึกษา จัดการฝึกหัดครูอยู่ในสายวิสามัญศึกษา (อาชีวศึกษา) แล้วเปลี่ยนชื่อจากโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์เป็นโรงเรียนฝึกหัดครู²

ครั้นในปี พ.ศ. 2458 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาพระราชทานที่ดิน ที่อำเภอปทุมวัน และโปรดเกล้าให้จัดสร้างอาคารเรียนในที่แห่งนี้ ซึ่งต่อมาก็คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นักศึกษาครูจำนวน 104 คน ได้ย้ายจากโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ (บ้านสมเด็จพระยาคำรง) เข้ามาเรียนในสถานศึกษาแห่งใหม่นี้ด้วย ต่อมาในปี พ.ศ. 2459 โรงเรียนข้าราชการพลเรือน ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้รับการสถาปนาขึ้นเป็น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแห่งนี้ได้จัดการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 คณะ คือ คณะแพทยศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และ

¹ กอแก้ว เจริญอักษร, "ประวัติคณะครุศาสตร์," ใน ครุศาสตร์. หนังสือที่ระลึกการจัดงานวันคล้ายวันสถาปนาคณะครุศาสตร์ ครบ 24 ปี (กรุงเทพฯ: แสงรุ่งการพิมพ์, 2524), หน้า 4.

² ประชุมสุข อาชวอำรุง, "ต้นกำเนิดคณะวิชาและปริญญาคณะครุศาสตร์," ใน งานมหาวิทยาลัย. (กรุงเทพมหานคร: หจก. การพิมพ์พระนคร, 2522), หน้า 94.

คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ โดยสังกัดกรมมหาวิทยาลัย กระทรวงธรรมการ การฝึกหัดครู ถูกรวมอยู่ในคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2461 แผนกฝึกหัดครูได้ย้ายออกจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปขึ้นต่อกรมศึกษาธิการ กระทรวงธรรมการ และในปี พ.ศ. 2471 กระทรวงธรรมการ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ครูให้สูงขึ้น โดยรับเอาเนติลิตที่สำเร็จชั้นอนุปริญญาในคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ หลักสูตร 2 ปี โดยให้เรียนวิชาครูอีก 1 ปี ถือเป็นมาตรฐานสำหรับครูมัธยม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงมีการฝึกหัดครูขึ้นอีก จัดเป็นแผนกครูในคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรครูมัธยม (ป.ม.) เปิดโรงเรียนมัธยมหอวัง เป็นโรงเรียนสาธิตโรงเรียนแรก ต่อมาในปี 2473 มีผู้สำเร็จประกาศนียบัตรครูมัธยม (ป.ม.) รุ่นแรก

พ.ศ. 2477 ได้ขยายหลักสูตรอักษรศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ สูงขึ้นถึงชั้นปริญญาตรี 4 ปี วิชาครูศาสตร์จึงเป็นวิชาที่มีผู้สำเร็จปริญญาตรี แล้วมาศึกษาต่อในหลักสูตรประกาศนียบัตรครูมัธยมรวมอยู่ด้วย ดังนั้นจึงมีวุฒิ อ.บ., ป.ม., วท.บ., ป.ม. และอื่น ๆ ทำนองนี้เกิดขึ้น¹ ต่อมาในปี พ.ศ. 2486 คณะอักษรศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ได้แยกเป็นสองคณะออกจากกัน แผนกฝึกหัดครูได้เปลี่ยนชื่อเป็นแผนกครูศาสตร์ สังกัดในคณะอักษรศาสตร์ ต่อไปอีก

การศึกษาระดับประกาศนียบัตรครูมัธยม (ป.ม.) ในคณะอักษรศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่เดิมใช้หลักสูตร 3 ปี คือเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หรืออักษรศาสตร์ 2 ปีก่อน แล้วเรียนวิชาครูต่ออีก 1 ปี เมื่อคณะทั้งสองแยกออกจากกัน ได้จัดขยายหลักสูตรเป็นชั้นปริญญา 4 ปี วิชาครูศาสตร์ จึงเป็นวิชาเพิ่มเติมของผู้ที่สำเร็จปริญญาอักษรศาสตร์ และมีความประสงค์จะศึกษาต่อเพื่อรับประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยมเท่านั้น ครั้นต่อมาคณะอักษรศาสตร์ เปลี่ยนชื่อเป็น คณะอักษรศาสตร์ และครูศาสตร์ ตาม

¹ ประชุมสุข อาชาวอำรุง, งานมหาวิทยาลัย.

พระราชบัญญัติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2491 เพื่อให้บัณฑิตศึกษามีสิทธิได้ปริญญาทางครุศาสตร์ ควบ ประกาศนียบัตรครุมัธยม จึงเปลี่ยนชื่อเป็น อนุปริญญาครุมัธยม และเปลี่ยนเรียกว่า อนุปริญญาครุศาสตร์ ในปี พ.ศ.2493

แผนกครุศาสตร์ ได้ขยายหลักสูตรอนุปริญญา 1 ปี เป็นปริญญาครุศาสตรบัณฑิต 2 ปี เมื่อ พ.ศ.2496 ถือเป็นหลักสูตรปริญญาทางครูฉบับแรกของไทย เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หรืออนุปริญญาในสาขาอื่น ๆ ได้เข้าศึกษาต่อ

พ.ศ.2500 ได้ออกพระราชกฤษฎีกา แยกคณะอักษรศาสตร์ ออกเป็น 2 คณะ คือ คณะอักษรศาสตร์ และคณะครุศาสตร์ เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม คณะครุศาสตร์ เปิดทำการสอนแยกเป็นหลักสูตร 3 โครงการ ได้แก่

1. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 4 ปี ต่อจากชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 2 ปี ต่อจากปริญญาตรี หรืออนุปริญญาสาขาอื่น ๆ
3. อนุปริญญาครุศาสตร์ 1 ปี ต่อจากการศึกษา 2 ปี ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุปริญญา หรือปริญญาสาขาอื่น ๆ

ตามพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ได้แบ่งการสอนออกเป็น 4 แผนกวิชา คือ

1. แผนกวิชาสารัตถศึกษา
2. แผนกวิชาประถมศึกษา
3. แผนกวิชาวิจัยการศึกษา
4. แผนกวิชามัธยมศึกษา

ดังนั้นจึงถือว่า วันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ.2500 เป็นวันที่สำคัญยิ่งในประวัติคณะครุศาสตร์ กล่าวคือ เป็นวันสถาปนาแผนกครุศาสตร์ เป็นคณะอย่างสมบูรณ์ นับเป็นคณะที่ 7 ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีศาสตราจารย์ คุณหญิง พูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา เป็นผู้ก่อตั้งและเป็นกบฏก๊กคนแรก มีการจัดโรงเรียนเพื่อใช้ทดลองฝึกปฏิบัติงานครู และวิจัยงานวิชาการคณะครุศาสตร์ ชื่อว่าโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กระทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ.2501 และในปีเดียวกันนั้นเอง ได้เปิดสอนสาขาวิชาเอกพลศึกษา

ในแผนกวิชาสารัตถศึกษา นับว่าวิชาพลศึกษาได้รับการส่งเสริมถึงขั้นปริญญาเป็นครั้งแรก ต่อมาในปี พ.ศ.2502 ได้มีการออกพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง แผนกวิชาพลศึกษาขึ้น

และในปี พ.ศ.2502 นี้เอง ถือว่าเป็นปีที่การก่อตั้งบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เริ่มต้น โดยที่ประชุมคณบดีในคราวประชุม ครั้งที่ 41/2502 เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2502 รองอธิการบดี และคณบดีคณะวิทยาศาสตร์ ในขณะนั้นคือ ศาสตราจารย์ ดร.แถบ นีละนิธิ ได้เสนอให้ที่ประชุมพิจารณาถึงเรื่องการเปิดสอนชั้นปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาคณิตศาสตร์) ในที่สุดที่ประชุมคณบดีได้พิจารณาเห็นว่า ในขณะนั้นยังขาดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความเหมาะสมไม่เหมาะสม ของข้อเสนอการเปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา ของคณะ หรือแผนกวิชาต่าง ๆ ที่อาจขอเปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษา จึงเป็นสมควรให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งชื่อว่า คณะกรรมการพิจารณาเรื่องบัณฑิตวิทยาลัย ต่อมาในเดือนสิงหาคม 2503 ประธานคณะกรรมการพิจารณาเรื่องบัณฑิตวิทยาลัย ได้เสนอหลักการ และเหตุผลพร้อมด้วยร่างพระกฤษฎีกาการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลังจากนั้นมหาวิทยาลัย ได้พิจารณาพระราชกฤษฎีกานี้ และเสนอไปยังสภาการศึกษาแห่งชาติ เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ.2504 ในที่สุดได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2505 และในปีการศึกษา 2506 มีแผนกวิชาที่เปิดสอนในชั้นบัณฑิตศึกษา รวม 16 แผนกวิชา จำนวนนิสิตทั้งหมดรวม 185 คน¹

อย่างไรก็ตาม ตามสถิติบัณฑิตวิทยาลัย² ปรากฏว่า การบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้เริ่มรับนิสิตบัณฑิตเข้าเรียนตั้งแต่ ปี พ.ศ.2504 ในแผนกวิชาสารัตถศึกษา

¹สุประคิษฐ์ บุญนาค, "บทบาทของบัณฑิตวิทยาลัยในการเสริมสมรรถภาพบัณฑิตศึกษาคณะครุศาสตร์," บรรยายเนื่องในการประชุมคณาจารย์บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ ณ คณะครุศาสตร์, 6 มิถุนายน 2521. (อัคราเนา).

²"สถิติบัณฑิตวิทยาลัย," ประวัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (พระนคร: โรงพิมพ์สมาคมนักสังคมศาสตร์, 2510), หน้า 337-338.

15 คน และวิจัยการศึกษา 2 คน และได้มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา รุ่นแรกในปี พ.ศ.2506 โดยสำเร็จจากแผนกวิชาสารัตถศึกษา จำนวน 6 คน และจากแผนกวิชาวิจัย การศึกษา จำนวน 5 คน และในปีนี้อเองได้มีการออกพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งแผนกวิชานิติศาสตร์ และบริหารการศึกษา แผนกจิตวิทยา และแผนกวิชาโสตทัศนศึกษา¹ และตามสถิติในปี 2507 ได้มีการรับนิสิตบัณฑิตศึกษาเข้าเรียนในแผนกวิชาจิตวิทยา 7 คน โสตทัศนศึกษา 18 คน และบริหารการศึกษา จำนวน 11 คน ส่วนแผนกวิชามัธยมศึกษา เริ่มรับนิสิตตั้งแต่นั้นปี พ.ศ.2506 จำนวน 10 คน และมีจำนวนนิสิตในปี พ.ศ.2507 จำนวน 20 คน²

พ.ศ.2509 เปิดหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา และทดลอง เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง คณะครุศาสตร์ ได้ขยายงานเพิ่มแผนกวิชาพยาบาล ศึกษาขึ้นเป็นแผนกวิชาที่ 9 และได้เปิดหลักสูตรปริญญาพยาบาลศึกษาขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2510 ต่อมาในปี พ.ศ.2511 ได้ขยายแผนกวิชาเพิ่มขึ้นเป็นแผนกวิชาที่ 10 คือ แผนก วิชาศิลปศึกษา เปิดสอนเป็นวิชาเอกอีกสาขาหนึ่ง และในปีนี้ยังได้เปิดหลักสูตรครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาสถิติการศึกษา, มาตรการและการประเมินผลการศึกษา, การนิเทศ หลักสูตรและการสอน, การสอนสังคมศึกษา, พลศึกษา และประถมศึกษา

พ.ศ.2515 เปิดหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาคณิตศาสตร์ศึกษา, วิทยาศาสตร์ศึกษา, การบริหารวิชาพยาบาล และการสอนภาษาไทย และได้ปรับปรุงหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต 4 ปีใหม่ แบ่งออกเป็นโปรแกรมการศึกษา 27 โปรแกรม เพิ่มวิชาอนุบาล ศึกษา คณิตศึกษา แล้วเปิดโปรแกรมการศึกษารูปนัย สุขศึกษา การสอนเด็กพิเศษ และ ประชากรศึกษาเป็นสาขาใหม่ นอกจากนี้ยังได้ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 2 ปี แบ่งเป็นโปรแกรมการศึกษา 4 โปรแกรม โดยเพิ่มสาขามัธยมศึกษาชั้น³

¹ประชุมสุข อ้าวอ้าว, เรื่องเดียวกัน.

²"สถิติบัณฑิตศึกษาด้าน" เรื่องเดียวกัน.

³ประชุมสุข อ้าวอ้าว, เรื่องเดียวกัน.

พ.ศ.2517 เปิดหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา รับผิดชอบ
 คุษณัฐบัณฑิตกรุ่นแรก 7 คน และเปิดรับนิสิตเข้าเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง ต่อมาใน
 ปี พ.ศ.2523 เปิดหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพื้นฐานการศึกษา ซึ่งดำเนินการสอน
 โดยภาควิชาสารัตถศึกษา เปิดรับนิสิตในภาคเรียนที่สองของปีการศึกษา

พ.ศ.2524 เปิดหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษานอกโรงเรียน
 และหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา มาตรฐานและการประเมินผลการศึกษา
 ดำเนินการสอนโดยภาควิชาวิจัยการศึกษาทั้งสองหลักสูตร

สถานะของบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ.2524 ได้
 เปิดสอนหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต รวมทั้งหมด 10 ภาควิชา หลักสูตรครุศาสตร
 คุษณัฐบัณฑิต 2 ภาควิชา คือ ภาควิชาจิตวิทยา และวิจัยการศึกษา

ปรัชญาและจุดมุ่งหมายของการบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

ปรัชญาของการบัณฑิตศึกษาทั่ว ๆ ไป เป็นความมุ่งหวังที่จะให้ผู้เรียนได้ทำ
 การศึกษาลึกลงไปในสาขาวิชาชีพ หรือสายวิชาการจนถึงขั้นความรู้เชี่ยวชาญ
 (Specialization) ในค่านกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ควรจะเป็นเพียงการถ่ายทอด
 ความรู้แต่ประการเดียว แต่ควรสร้างพลังให้แก่ผู้เรียนในการคิด ซึ่งสิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญที่
 เป็นความมุ่งหวังของการบัณฑิตศึกษา พลังที่จะคิด (Power to think) เป็นของที่สำคัญ
 มากกว่าการถ่ายทอด¹

บัณฑิตศึกษากำหนดขึ้นด้วยความกระหายใคร่เรียนใคร่รู้ในอันที่จะขยายพรมแดน
 แห่งความรู้ให้กว้างและลึกซึ้งยิ่ง ๆ ขึ้นไป ผลแห่งการเพิ่มพูนนี้จะนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพ

¹ กานดา ณ ถลาง, "การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสาครุศาสตร์," บรรยาย
 เนื่องในการประชุมคณาจารย์บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ ณ คณะครุศาสตร์, 6 มิถุนายน
 2521. (อัตสำเนา).

ของมนุษย์และสังคมให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน¹ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การศึกษาระดับนี้เน้นการศึกษาที่ลึกซึ้งในสายวิชาการ ดังนั้นโดยทั่วไปการศึกษาจึงเป็นการสืบเสาะแสวงหาความรู้ในขอบข่ายที่บริสุทธิ์ มากกว่าจะมุ่งประยุกต์ (Apply) แต่ในสาขาวิชาครุศาสตร์ จำเป็นที่จะต้องเอาทั้งสองสิ่งมารวมกันคือ เน้นทั้งทางวิทยาการบริสุทธิ์ และวิทยาการประยุกต์ ซึ่งเรียกว่า เป็นวิทยาศาสตร์ และศิลปศาสตร์ ควบพร้อมกัน²

บัณฑิตศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นสถาบันที่ผลิตผู้นำทางค่านวิชาการศึกษา มีความมุ่งหมายที่จะส่งเสริม และแสวงหาความรู้ใหม่ที่เหมาะสมกับสังคมไทยพร้อม ๆ กับการนำความรู้ไปใช้เพื่อผลิตผลทางการศึกษาที่ก้าวหน้า มีคุณธรรม ทนสมัย สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการพัฒนาวงการวิชาชีพครู เพื่อการปรับปรุงสังคมเพื่อสิ่งที่ดีกว่า นอกจากนั้นยังต้องการเป็นศูนย์กลางของวงวิชาการและวิชาชีพครูอีกด้วย³

สรุปได้ว่า ปรัชญา และจุดมุ่งหมายของการบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก็คือ ต้องการผลิตบัณฑิตที่เป็นนักวิชาการ (Scholar) ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ เป็นผู้รู้เรื่องปัญหาและกอร์ปด้วยคุณธรรมตามปณิธานของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเป็นผู้นำที่ดีในการพัฒนาวิชาชีพครู

การจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ (ปีการศึกษา 2524)

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จัดการศึกษาออกเป็น 10 ภาควิชา เปิดสอนใน

ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน, "ข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับปรัชญา จุดมุ่งหมาย และแนวทางปฏิบัติของการบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์," เสริบสมรรถภาพบัณฑิตศึกษา. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 83.

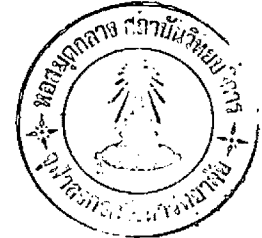
² กานดา ณ ถลาง, เรื่องเดียวกัน.

³ ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน, เรื่องเดียวกัน, หน้า 88-89..

ระดับปริญญาโทบัณฑิต ตามภาควิชาต่าง ๆ รวม 18 สาขาวิชา และในหลักสูตรปริญญา
 ดุษฎีบัณฑิต 2 สาขาวิชา กือสาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา และมาตรการและการประเมินผล
 การศึกษา รายละเอียดการเปิดสอนสาขาวิชาต่าง ๆ ตามภาควิชามีดังนี้

1. ภาควิชาสารัตถศึกษา
  - สาขาพื้นฐานการศึกษา
2. ภาควิชาวิจัยการศึกษา
  - สาขาวิจัยการศึกษา
  - สาขามาตรกรรมและการประเมินผลการศึกษา
  - สาขาสถิติการศึกษา
  - สาขาการศึกษานอกโรงเรียน
3. ภาควิชาประถมศึกษา
  - สาขาประถมศึกษา
4. ภาควิชามัธยมศึกษา
  - สาขาการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ
  - สาขาการสอนสังคมศึกษา
  - สาขาการสอนภาษาไทย
  - สาขาการศึกษาคณิตศาสตร์
  - สาขาการศึกษาวิทยาศาสตร์
5. ภาควิชาพลศึกษา
  - สาขาวิชาพลศึกษา
6. ภาควิชาบริหารการศึกษา
  - สาขาบริหารการศึกษา
  - สาขาการนิเทศและพัฒนาหลักสูตร
7. ภาควิชาจิตวิทยา
  - สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

8. ภาควิชาโสตทัศนศึกษา
  - สาขาโสตทัศนศึกษา
9. ภาควิชาพยาบาลศึกษา
  - สาขาการบริหารพยาบาล
10. ภาควิชาอุดมศึกษา
  - สาขาอุดมศึกษา

การจัดการสอน เปิดสอนทั้งในและนอกระบบราชการ แต่ส่วนใหญ่แล้วจะเปิดทำการสอนในเวลาราชการ กระบวนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มีทั้งการสอนแบบบรรยาย แบบอภิปราย แบบแบ่งกลุ่มย่อย ศึกษาด้วยตนเอง การฝึกปฏิบัติ และอื่น ๆ ซึ่งคณะครุศาสตร์ ได้จัดทำรายทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ให้นิสิตได้ค้นคว้าภายในห้องสมุด หรือขอยืมออกไป นอกจากนี้แต่ละภาควิชาที่จัดสอนระดับบัณฑิตศึกษา ได้จัดห้องทำงานถึงห้องสมุดสำหรับนิสิตภายในภาควิชาได้ศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติม ติดตามความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง ในสาขาที่นิสิตเรียน นับว่าช่วยให้นิสิตมีความรู้กว้างขวาง ทันสมัย และทันต่อเหตุการณ์ขึ้น

ตอนที่ 2 ลักษณะการสอนที่มีประสิทธิภาพในมหาวิทยาลัย

การสอนที่ประสบความสำเร็จจะต้องขึ้นกับตัวผู้สอน คือ ครู อาจารย์ เป็นสำคัญ-ที่จะมีวิธีการอย่างไรในการนำผู้เรียนทั้งชั้นเรียนให้ได้รับความรู้ ในเรื่องนี้ รีส ดานเลย์ คิลโก¹ (Reese Danley Kilgo) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยอลาบามา (Alabama University) ผู้ประสบความสำเร็จด้านการสอนมาเป็นเวลานาน ได้กลั่นกรองประสบการณ์ของท่านถึงการเป็นครูที่ดี ท่านได้เสนอแนะไว้ 10 ประการคือ

---

¹Reese Danley Kilgo, "What the Good Teacher Does," Improving College and University Teaching 18 (Autumn 1970): 251-253.

1. ใช้กระบวนการกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูต้องพยายามรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และจะต้องพยายามให้นักเรียนในห้องเรียนได้รู้จักกันด้วย
2. ใช้การวางแผนการสอนร่วมกับผู้เรียน
3. ให้ความสำคัญระหว่างบุคคล และตอบสนองความต้องการระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยการจัดการเรียนการสอนที่สามารถยืดหยุ่นได้ตามความสามารถของผู้เรียน ใช้อุปกรณ์และการสอนหลาย ๆ วิธี ละเว้นการสอนแบบทางเดียว (One Way)
4. ทำในสิ่งที่เป็นไปได้จริง ๆ ไม่ใช่อุคคคติ การให้งานหรือสอน ครูจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบในด้านเวลา ขนาดของชั้นเรียน ความสามารถที่แตกต่างกัน ภูมิหลังของนักเรียน และอุปกรณ์การสอน พยายามจัดการสอนให้ดีที่สุดกับข้อจำกัด (limitation) ขององค์ประกอบเหล่านั้น
5. มีความสุขใจกับการสอน ชีวิต และการเรียนรู้ ซึ่งจะพลอยให้นักเรียนมีความสบายใจไปด้วย ความสุขกับการใฝ่หาความรู้ของครูย่อมเป็นตัวอย่างที่จะก่อให้เกิดสิ่งเหล่านี้ในตัวของนักเรียนด้วย
6. สอนทักษะทั้งสี่คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน ไปพร้อม ๆ กับเนื้อหาวิชา
7. สนใจในวิชาที่สอน ครูที่ดีจะต้องคิดว่าวิชาของตนน่าสนใจ และดึงดูดความสนใจมากที่สุด และตนเองก็ชอบวิชานี้อย่างแท้จริง ทั้งยังต้องการที่จะแบ่งความน่าสนใจเหล่านั้นไปยังนักเรียนด้วย
8. ทำการสอนโดยคำนึงอยู่เสมอว่า ความกลัว ความเป็นชา และความเบื่งสำคัญ เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ ตรงกันข้าม ความรู้ดีกว่าปลอดภัย การยอมรับ และความสุข ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี ครูที่ดีต้องคำนึงถึงการแสดงสีหน้า น้ำเสียง และท่าทางในห้องเรียนให้นักเรียนมีความรู้สึกสบายใจ และอบอุ่นเมื่อเรียนด้วย
9. เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการสอน และพยายามทำให้นักเรียนเกิดทักษะการแสวงหาความรู้ (learn how to learn) เพื่อให้ความรู้งอกเงยขึ้น
10. ครูที่ดีต้องพยายามส่งเสริมวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง (Professional) มากกว่าจะคิดว่าเป็นงานประจำวัน นั่นคือ ครูจะต้องศึกษาหาความรู้อยู่เสมอไม่รู้จักจบ

นอกจากนี้ เอ็ดเวิร์ด เอฟ เชฟฟิลด์¹ (Edward F. Sheffield) ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการสอนที่ประสบความสำเร็จ และเป็นที่ยอมรับของผู้เรียน โดยการส่งแบบสอบถามไปยังบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยในประเทศแคนาดา และให้บัณฑิตระบุถึงชื่ออาจารย์ที่เขาเหล่านั้นเห็นว่า ทำการสอนดีที่สุดในชื่อวิชา และมหาวิทยาลัยที่สอน เขาได้ทำการรวบรวมชื่ออาจารย์ที่ได้คะแนนสูงมากจำนวน 23 คน และได้ติดต่อไปยังอาจารย์เหล่านั้นให้เขียนบทความเกี่ยวกับการสอนที่เขาได้ทำการสอนมาว่า ใช้วิธีการอย่างไรบ้าง จากการรวบรวมบทความต่าง ๆ 23 เรื่อง สามารถสรุปผลลักษณะการสอน ซึ่งเป็นที่ยอมรับจากบัณฑิตว่า มีประสิทธิภาพมาก ออกเป็นค่าน ๆ ดังนี้

1. บทบาทของผู้สอน ผู้เขียนบทความทั้งหมดมีความเห็นพ้องกันว่า บทบาทที่สำคัญที่สุดของผู้สอน คือ การกระตุ้นให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน ดังเช่น แพ็คเกอร์² (Packer) ได้กล่าวไว้ในฐานะที่เขาเป็นครู การกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียน ถึงแม้ว่าบางครั้งอาจจะต้องใช้วิธีการที่รุนแรง แต่เขาก็สนับสนุนและยินดีที่จะทำเช่นนั้น เซตเตอร์ฟิลด์³ (Setterfield) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสอนของเขา เพื่อให้ความรู้แก่ผู้เรียนอย่างมีความเข้าใจ เราควมสนใจของผู้เรียนที่มีต่อความรู้ กระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นในขอบเขตของความรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และให้ความคิดสรุปภาคฟังตลอดจนการรู้จักวิพากษ์วิจารณ์เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียน

2. วิธีการสอน จากผลการศึกษาในเรื่องนี้ มีผู้ให้ความคิดเห็นถึงการสอนของ

¹ Edward F. Sheffield, ed., Teaching in the Universities No One Way (Montreal: McGill-Queen's, 1974), p. xi.

² R. W. Packer, "Breaking the Sound Barrier: A Dramatic Presentation," in Teaching in the Universities No One Way, p. 30.

³ George Setterfield, "Element of Creativity in Teaching," Teaching in the Universities No One Way, p. 50.

ตนเอง เช่น ซัมเมอร์¹ (Summer) เซ็ตเตอร์ฟิลด์² (Setterfield) เมเยอร์ฮอฟ³ (Mayerhof) เฟอร์โลว์⁴ (Fowler) และค็อกชัตต์⁵ (Cockshutt) ว่าการสอนที่เขาได้ปฏิบัติกันนั้น ได้เขียนแบบวิถีการมาจากอาจารย์เก่าที่เขาชอบมากที่สุด นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ผลสรุปรวม พบว่า ความคิดเห็นของอาจารย์เห็นพ้องต้องกันว่า บทบาทการสอนของครูไม่ใช่เป็นแบบทางเดียว (one way) การสอนเป็นศิลปะซึ่งไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามหลักและวิธีเสมอไป การสอนเป็นสิ่งที่ซับซ้อน ละเอียดยาก ยืดหยุ่น และขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพ ทัศนคติ และมนุษยสัมพันธ์ มากกว่าจะขึ้นอยู่กับระเบียบวิธี

3. สิ่งที่อาจารย์มหาวิทยาลัยควรปฏิบัติ นอกจากความสามารถ ความสนใจ และความเชื่อในความสำคัญของวิชาที่สอน หรือหลักการต่าง ๆ แล้ว อาจารย์ควรจะมีภาวะที่อริอรรัน มีความรักในวิชาที่สอน และชอบที่จะสอน ดังเช่น กราดี⁶ (Grady) ได้กล่าวว่า ก่อนอื่นอาจารย์มหาวิทยาลัยควรจะต้องแสดงให้เห็นถึงความรักในงาน ควรสนใจอย่างแท้จริงว่าอะไรที่จะสอน และอะไรที่ควรจะให้ผู้เรียนได้รับความสนุกสนานในวิชาที่สอน สไตเนอร์⁷ (Steiner) ได้พูดถึงการปฏิบัติของเขาว่า ความภาวะที่อริอรรันเป็นสิ่งที่เขาถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมาก่อน นอกจากนี้เขายังมีความรู้สึกว่าเขารักที่จะทำงานกับนักเรียน และการสอนนักเรียนเป็นสิ่งที่คุ้มค่ากับเวลาที่เสียไป ส่วนวาเลนตา⁸ (Valenta)

¹Jack L. Summers, "From Situation to Solution," Teaching in the Universities No One Way, p. 173.

²George Setterfield, Ibid.

³G. G. Mayerhof, "To Interest and Inspire," Ibid, p. 92.

⁴William H. Fowler, "The Teacher Has No Proxy," Ibid, p. 147.

⁵Margaret E. Cockshutt, "Involving Students," Ibid, p. 189.

⁶Brenden O'Grady, "Modest Miracles Do Happen," Ibid, p. 18.

⁷Jan W. Steiner, "Gambits and Gimmicks," Ibid, p. 123.

⁸Zdenek Valenta, "To See a Chemist Thinking," Ibid, p. 54.

มีความเห็นว่า นักเรียนมีความอยากที่จะเรียนกับอาจารย์ที่มีความสนใจที่จะสอนอย่างแท้จริงเท่านั้น

4. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนิสิต คณะอาจารย์ส่วนใหญ่มักจะใช้วิธีการแบบบรรยายเป็นวิธีหลักในการสอน และส่วนใหญ่ก็จะมีประมวลการสอน (course outline) เพื่อช่วยให้นิสิตในการมองเห็นจตุรภาพ (perspective) ของรายวิชา และช่วยในการจดบันทึกที่น้อยลง มีไม่มากนักที่ใช้อุปกรณ์การสอนมาช่วยในการสอน นอกเหนือไปจากกระดานดำ แต่อาจารย์ที่ใช้เครื่องช่วยสอนก็สามารถใช้ได้อย่างมาก อาจารย์แต่ละท่านได้พยายามที่จะพัฒนารูปแบบและระเบียบวิธีการสอนให้เข้ากับรายวิชาที่สอน และระคับสติปัญญาของผู้เรียน ระเบียบวิธีการสอนต่าง ๆ ที่ใช้กันอยู่ของอาจารย์มักจะมีข้อจำกัด อาจารย์ทั้ง 34 ท่านที่เขียนบทความได้ให้ความเห็นว่าในขณะที่อาจารย์กำลังอยู่ในห้องเรียน การศึกษาค้นคว้า และปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนิสิต เป็นสิ่งที่สำคัญ และจำเป็นต่อประสบการณ์การศึกษา ดังเช่น กาลาวาริส¹ (Galavaris) ได้กล่าวว่า ถึงแม้ว่าอาจารย์จะใช้เทคนิคการสอน สร้างข้อสอบ ทดลองรูปแบบการสอน ตรวจสอบแบบฝึกหัด หรือผลิตเอกสาร มากเท่าโลกก็ตาม การศึกษากับนิสิตเหล่านี้ทำให้เขาแน่ใจว่า ไม่มีสิ่งใดข้างต้นที่สามารถจะมาแทนการศึกษาที่แท้จริง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์ภายในระหว่างอาจารย์และนิสิต นอกจากนี้ เมเยอร์ฮอฟ² (Mayerhof) และฟาวเลอร์³ (Fowler) ได้มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องการสอนว่าควรจะใช้วิธีการที่แสดงออกถึงความสัมพันธ์กันของอาจารย์และนิสิต เช่น การซักถาม หรือพูดออกมาอย่างอิสระ และพยายามใช้อุปกรณ์ในลักษณะที่ง่าย ชัดเจน นอกจากนี้วิธีการที่ควรจะใช้อีก คือการอภิปราย

5. การเตรียมการสอนของอาจารย์ อาจารย์ที่ได้รับเลือกให้เขียนบทความทั้ง 23 ท่าน ได้ให้ความสำคัญกับการเตรียมการสอนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสิ่งนี้อาจจะเป็นสิ่ง

¹ George Galavaris, "Teaching is Giving Yourself," Ibid.

² G. G. Mayerhof, "To Interest and Inspire," Ibid.

³ William H. Fowler, "The Teacher Has No Proxy," Ibid.

ที่จำแนกครูที่มีประสิทธิภาพออกจากครูที่ไม่มีประสิทธิภาพ ครูที่เตรียมการสอนเป็นอย่างดี เป็นครูที่มีความเสียสละ มีความรับผิดชอบต่อนักเรียน และเป็นที่ต้องการจากเพื่อนครูและนักเรียน นับว่าครูเหล่านี้เป็นผู้ที่ทำงานหนักในการสอน ความเห็นของอาจารย์บางท่านที่นิสิตยยกย่องว่าเป็นอาจารย์ที่ทำการสอนดี เช่น กาลาวาริส¹ (Galavaris) กล่าวว่า เขาทำงานหนักมาก ในการสร้างอุปกรณ์สำหรับทำการสอน แพคเกอร์² (Packer) ให้ความเห็นว่า เขาไม่คิดจะเข้าไปสอนนิสิตเลย ถ้าเขาไม่ได้เตรียมอุปกรณ์ และเนื้อหาสำหรับการสอนครั้งนั้น วอท์³ (Waugh) กล่าวว่า การเตรียมการสอนที่ไม่พอเพียงของครูทำให้เกิดความผิดพลาดบางอย่าง นอกจากนี้ยังได้รับการดูหมิ่นจากนักเรียนด้วยว่าไม่รับผิดชอบในการสอน นอกจากนี้ กิลสัน⁴ (Gilson) ได้ให้ความเห็นว่า เขายังไม่เคยพบวิธีที่จะสอนหรือฝึกบังคับให้ผู้อื่นทราบว่า ไม่ได้เตรียมตัวมาบรรยาย การเตรียมการสอนเป็นสิ่งจำเป็นถึงแม้ว่าจะได้ทำการสอนมาหลายปีแล้วก็ตาม

ดังนั้นครูที่ดีและครูที่มีประสิทธิภาพ สิ่งสำคัญที่ไม่สามารถจะละเลยได้ คือการเตรียมตัวมาให้พร้อมที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน พร้อมที่จะเผชิญ และแก้ปัญหาที่พบระหว่างทำการสอน เพื่อสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียน อันจะทำให้การเรียนการสอนครั้งต่อไปดำเนินไปอย่างราบรื่น

นอกจากความเห็นของคณาจารย์ที่ได้รับเลือก และเชิญให้เขียนบทความเกี่ยวกับการสอนของพวกเขาแล้ว ผู้วิจัยเรื่องนี้ยังได้ถามบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยในประเทศแคนาดา ถึงลักษณะการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเขาได้ใช้ข้อมูลเกี่ยวกับอาจารย์ที่เขาคิดว่าดีที่สุด ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 4 หมวดใหญ่ ๆ คือ⁵

¹George Galavaris, *Ibid.*, p. 205.

²R. W. Packer, *Ibid.*

³Douglas Waugh, *Ibid.*

⁴Gilson, "The Quiet Life," *Ibid.*, p. 155.

⁵Edward F. Sheffield, *Ibid.*, pp. 206-212.

1. คุณสมบัติหรือลักษณะประจำตัวของอาจารย์
2. ความแม่นยำในวิชา ความเป็นนักวิชาการ การอุทิศให้กับการสอน
3. ทัศนคติและความสัมพันธ์กับนักเรียน
4. ระเบียบวิธีการสอน เนื้อหาและการรวบรวม และการใช้อุปกรณ์การสอน

แต่ละหัวข้อจะแบ่งรายละเอียดเป็นรายละเอียดย่อย ๆ อีก ซึ่งจะแสดงในตารางที่ 1 และในตารางที่ 2 ตามลักษณะย่อย ๆ ที่เรียงตามความถี่ในการศึกษานี้ คุณสมบัติที่บัณฑิตคิดว่าถึงมากที่สุด 10 อันดับแรกประกอบด้วย

1. มีความสามารถ และรอบรู้ในวิชาที่สอน
2. เตรียมการสอนมาอย่างดี และเป็นขั้นตอน
3. เนื้อหาวิชาสัมพันธ์กับชีวิตจริง และสามารถนำไปปฏิบัติได้
4. กระตุ้นและให้กำลังใจนักเรียนในการถามและแสดงความคิดเห็น
5. มีความกระตือรือร้นในวิชาที่สอน
6. เข้าพบไต่สະควก และมีความเป็นกันเอง
7. มีส่วนเกี่ยวข้องในความก้าวหน้าของผู้เรียน
8. มีอารมณ์ขัน
9. ใจดี และให้ความอบอุ่นใจแก่นิสิต
10. สามารถใช้เครื่องช่วยสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลที่ได้จากการศึกษานี้ ผู้วิจัยเรื่องนี้พบว่า มีผลเช่นเดียวกับการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และออสเตรเลีย และถ้าทำการศึกษาในที่อื่น ๆ นอกเหนือจากประเทศเหล่านี้ ผลที่ได้ น่าจะเป็นในทำนองเดียวกัน

ตารางที่ 1 แสดงลักษณะของการสอนที่มีประสิทธิภาพในระดับมหาวิทยาลัย ตามความเห็นของบัณฑิตในประเทศแคนาดา ทั้งหมด 24 คณะ จำแนกตามลักษณะในหัวข้อใหญ่ ๆ

หมวด	ลักษณะ	จำนวนที่ตอบ	ร้อยละ	
(1)	คุณสมบัติหรือ ลักษณะประจำ ตัวของอาจารย์	ไม่หยุดนิ่ง, ราบรื่น	260	2.8
		มีลักษณะที่ดึงดูดความสนใจ	4	0.0
		ฉลาด, หลักแหลม	110	1.2
		มีวุฒิภาวะ, รู้จักคิด	8	0.1
		ใจดีและให้ความอบอุ่นแก่นักศึกษา	278	3.0
		มีอารมณ์ขัน	321	3.5
		ถ่อมตัว	60	0.7
		เปิดหู, ใจกว้าง	53	0.6
		ซื่อสัตย์ และจริงจัง	101	1.1
		ยุติธรรม	43	0.5
		มีธรรมอยู่ในใจ และสม่ำเสมอ	166	1.8
(2)	ความแม่นยำในวิชา, ความเป็นนักวิชาการ, การอุทิศให้กับการสอน	สร้างเสริม, มีเหตุผล, มีสมรรถภาพ อื่น ๆ	90	1.0
		มีความสามารถ และรอบรู้ในวิชาที่สอน	717	7.8
		เรียนรู้อยู่เสมอ และทันสมัย	132	1.4
		มีประสบการณ์ในสาขาวิชาที่สอน	133	1.5
		มีความกระตือรือร้นในวิชาที่สอน	385	4.2
		มีความรู้และความสนใจกว้าง	59	0.6
		มีความรักในการสอน และให้ความสำคัญกับการสอน	163	1.8
		อื่น ๆ	14	0.2

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หมวด	ลักษณะ	จำนวนที่ตอบ	ร้อยละ
ทัศนคติและ ความสัมพันธ์กับ นักเรียน (3)	นับถือนักเรียนในความเป็นมนุษย์	142	1.6
	มีความเกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าของนักเรียน	325	3.6
	มีความต้องการที่จะทำงานหนัก และให้เกิดผลดี	155	1.7
	รับรู้ต่อความรู้สึกของนักเรียนได้ง่าย	214	2.3
	เป็นกันเอง และสามารถเข้าพบได้	372	4.1
	มีการติดต่อทางค่านิยมทั่วไปกับนักเรียน	27	0.3
	สนใจในกิจกรรมของนักเรียน	15	0.2
	อื่น ๆ	45	0.5
ระเบียบวิธี และวิธีการสอน (4)	หวังที่จะให้นักเรียนได้ทำงานด้วยตนเองอย่างมาก	145	1.6
	ทัศนคติ, หลักการที่เน้นในเรื่องที่เป็นความจริง	69	0.8
	วิชาที่สอนสัมพันธ์กับชีวิตจริง และนำไปปฏิบัติได้	555	6.1
	ใช้วิธีการสอนอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ และมีการ วิจารณ์	66	0.7
	อาจารย์ให้ความคิดเห็นที่เป็นของอาจารย์เอง	55	0.6
	มีการเตรียมเนื้อหาวิชาให้เหมาะกับระดับของ นักเรียน	138	1.5
	รายวิชามีวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ชัดเจน	42	0.5
	รายวิชาที่มีการรวบรวมเนื้อหา และสอนอย่างมีระบบ	251	2.7
	มีการสรุปและทบทวน	28	0.3
อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับเนื้อหา และการรวบรวม	38	0.4	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หมวด	ลักษณะ	จำนวนที่ตอบ	ร้อยละ
การใช้อุปกรณ์การสอน	การบรรยายเตรียมมาอย่างดี และเป็นขั้นตอน	712	7.8
	ระดับเสียงและความดังของเสียงชัดเจน	93	1.0
	การใช้ภาษา และศัพท์สามารถจะจดบันทึกได้	83	0.9
	อาหารที่ใช้ในการบรรยายน่าฟัง	55	0.6
	อาจารย์ไม่ใช้การบันทึก, ใช้แบบไม่เป็นพิธีการ	175	1.9
	เน้นในจุดที่สำคัญ, มีโครงร่างของรายวิชา	187	2.0
	การถามของอาจารย์ใช้วิธีแบบโซเครติก (Socratic)	92	1.0
	กระตุ้นและให้กำลังใจนิสิตในการถาม และแสดงความคิดเห็น	481	5.3
	สามารถใช้เครื่องช่วยสอนอย่างมีประสิทธิภาพ	278	3.0
	อาจารย์พยายามทดลองหาวิธีสอนที่ดี	45	0.5
	อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการสอน	87	0.9
	การจัดการสอนแบบกลุ่มย่อยทำได้เป็นอย่างดี	การมอบหมายงานให้อย่างพอเหมาะและมีประโยชน์	257
การให้อันดับคะแนน (grade) อย่างยุติธรรม		195	2.1
อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับระเบียบวิธี และวิธีการสอน		253	2.8
ความคิดเห็นอื่น ๆ		10	0.1
ไม่แสดงความคิดเห็น		8	0.1
	รวม	9,143	100.00

ตารางที่ 2 แสดงลักษณะการสอนที่มีประสิทธิภาพในระดับมหาวิทยาลัย ตาม
ความเห็นของบัณฑิตในประเทศแคนาดา ทั้งหมด 24 คณะ จัดเรียง
ตามความถี่

หมวด	ลักษณะ	จำนวนที่ตอบ	ร้อยละ
2	มีความสามารถ และรอบรู้ในวิชาที่สอน	717	7.8
4	การบรรยายเตรียมมาอย่างดี และเป็นขั้นตอน	712	7.8
4	วิชาที่สอนสัมพันธ์กับชีวิตจริง และนำไปปฏิบัติได้	555	6.1
4	กระตุ้นและให้กำลังใจนิสิตในการถาม และแสดงความคิดเห็น	481	5.3
2	มีความกระตือรือร้นในวิชาที่สอน	385	4.2
3	เป็นกันเอง และสามารถเข้าพบได้	372	4.1
3	มีความเกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าของนักเรียน	325	3.6
1	มีอารมณ์ขัน	321	3.5
1	ใจดีและให้ความอบอุ่นแก่นิสิต	278	3.0
4	สามารถใช้เครื่องช่วยสอนอย่างมีประสิทธิภาพ	278	3.0
1	อื่น ๆ	264	2.9
4	การจัดการสอนแบบกลุ่มย่อย ทำได้อย่างดี	257	2.8
4	การให้อินคัมคะแนน (grade) อย่างยุติธรรม	253	2.8
4	รายวิชามีการรวบรวมเนื้อหา และสอนอย่างมีระบบ	251	2.7
3	รับรู้ต่อความรู้สึกของนักเรียนได้ง่าย	214	2.3
4	การมอบหมายงานให้เหมาะสม และมีประโยชน์	195	2.1
4	เน้นในจุดที่สำคัญ, มีโครงร่างของรายวิชา	187	2.0
4	อาจารย์ไม่ใช้การจัดบันทึก ใช้แบบไม่เป็นพิธีการ	175	1.9
1	ทำตนสม่ำเสมอ และมีธรรมะอยู่ในใจ	166	1.8
2	มีความรักในการสอน และให้ความสำคัญกับการสอน	163	1.8

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หมวด	ลักษณะ	จำนวนที่ตอบ	ร้อยละ
3	มีความต้องการที่จะทำงานหนัก และให้เกิดผลที่ดี	155	1.7
4	หวังที่จะให้นักเรียนทำงานด้วยตนเองอย่างมาก	145	1.6
3	นับถือนักเรียนในความเป็นมนุษย์	142	1.6
4	มีการเตรียมเนื้อหาวิชาให้เหมาะกับระดับของนักเรียน	138	1.5
2	มีประสบการณ์ในสาขาวิชาที่สอน	133	1.4
2	เรียนรู้อยู่เสมอ และทันสมัย	132	1.4
1	ฉลาด, หลึกแหลม	110	1.2
1	ซื่อสัตย์ และจริงจัง	101	1.1
4	ระดับเสียงและความดังของเสียงชัดเจน	93	1.0
4	การถามของอาจารย์ใช้วิธีแบบโซเครติก (Socratic)	92	1.0
1	สร้างเสริม, มีเหตุผล, มีสมรรถภาพ	90	1.0
-	ไม่แสดงความคิดเห็น	89	1.0
4	อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอน	87	0.9
4	การใช้ภาษา และศัพท์ที่สามารถที่จะจดบันทึกได้	83	0.9
4	ทัศนคติ, หลักการที่เน้น เน้นในเรื่องที่เป็นความจริง	69	0.8
4	ใช้วิธีการสอนอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ และมีการวิจารณ์	66	0.7
1	ถ่อมตัว	60	0.7
2	มีความรู้และความสนใจกว้าง	59	0.6
4	อาจารย์ให้ความคิดที่เป็นของอาจารย์เอง	55	0.6
4	โวหารที่ใช้ในการบรรยายน่าฟัง	55	0.6
1	ยืดหยุ่น, ใจกว้าง	53	0.6

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หมวด	ลักษณะ	จำนวนที่ตอบ	ร้อยละ
3	อื่น ๆ	45	0.5
4	อาจารย์พยายามทดลองหาวิธีสอนที่ดี	45	0.5
1	ยุติธรรม	43	0.5
4	รายวิชามีวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ชัดเจน	42	0.5
4	อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับเนื้อหาและการรวบรวม	38	0.4
4	มีการสรุปและบทวน	28	0.3
3	มีการติดต่อทางค่าน้ำดื่มค้ำไปกับนักเรียน	27	0.3
3	สนใจในกิจกรรมของนักเรียน	15	0.2
2	อื่น ๆ	14	0.2
4	อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับระเบียบวิธี และวิธีการสอน	10	0.1
1	มีวุฒิภาวะ, รู้จักคิด	8	0.1
-	ความคิดเห็นอื่น ๆ	8	0.1
1	มีลักษณะที่ดึงดูดความสนใจ	4	0.0
	รวม	9,143	100.00

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นสถาบันที่ผลิตมหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิตทางวิชาครุศาสตร์ เพื่อจะให้บรรดาสีวตถุประสงค์ของบัณฑิตศึกษา ได้มีการศึกษาค้นคว้าในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องข้าง ๆ ของบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ ดังเช่น อุทุมพร ทองอุไทย และทองอินทร์ วงศ์โสธร ได้ทำการศึกษาสถานภาพการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ ตามความคิดเห็นของนิสิตและอาจารย์ และผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยทั้งสองเรื่องมาเปรียบเทียบกัน ผลที่ได้จากการศึกษาแต่ละเรื่อง และที่เปรียบเทียบกันมีดังนี้

สภาพการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของนิสิต

ทองอินทร์ วงศ์โสธร² ได้ศึกษาความคิดเห็นของนิสิตบัณฑิตศึกษา เกี่ยวกับการเรียนการสอนในระดับนี้ ผลของการศึกษาปรากฏว่า นิสิตบัณฑิตศึกษาให้ความเห็นว่า ลักษณะการสอนที่อาจารย์บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ ปฏิบัติกันมาก ห้าอันดับแรก เรียงตามลำดับความมากน้อย คือ

1. มีความปรารถนาดีต่อนิสิตทั้งในและนอกห้องเรียน
2. สนับสนุนให้นิสิตคิดเอง
3. ส่งเสริมการอภิปรายอย่างเสรี
4. กำหนดจุดมุ่งหมายของการสอนชัดเจน

¹อุทุมพร ทองอุไทย และทองอินทร์ วงศ์โสธร, สภาพการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ เอกสารประกอบการประชุมอาจารย์บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 23-25 พฤษภาคม 2522.

²ทองอินทร์ วงศ์โสธร, ความคิดเห็นของนิสิตเกี่ยวกับการสอนระดับบัณฑิตศึกษา ในคณะครุศาสตร์, เอกสารประกอบการสัมมนา, 2521.

5. นำเนื้อหาสำคัญมาสอน

สำหรับลักษณะการสอนตามอุดมคตินั้น นิสิตให้ความเห็นตามอุดมคติ ห้าอันดับแรก เรียงตามลำดับความสำคัญมากน้อย คือ

1. มีความรู้ทันสมัย กว้างขวาง ถูกต้อง
2. อธิบายความคิดนามธรรม และทฤษฎีได้แจ่มแจ้ง
3. มีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี
4. นำเนื้อหาสำคัญมาสอน
5. ประเมินการเรียนของนิสิตอย่างยุติธรรม

สภาพการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของอาจารย์

อุทุมพร ทองอุไทย¹ ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณาจารย์บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เกี่ยวกับการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา ผู้ตอบได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนที่ปฏิบัติอยู่เป็นจำนวนมาก ห้าอันดับแรก เรียงตามลำดับความสำคัญมากน้อยคือ

1. มีความปรารถนาดีต่อนิสิตทั้งในและนอกห้องเรียน
2. เน้นเนื้อหาสำคัญมาสอน
3. มีความสนใจและสนุกในการสอน
4. ประเมินการเรียนของนิสิตอย่างยุติธรรม
5. บรรยายเรื่องที่เกี่ยวข้อง แม้ว่าจะอยู่นอกเหนือจากเนื้อหา

นอกจากนี้ คณาจารย์บัณฑิตศึกษาได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนตามอุดมคติ เรียงตามลำดับความสำคัญคือ คณาจารย์ควร

---

¹อุทุมพร ทองอุไทย, สถานภาพการเรียนการสอนของคณาจารย์บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์. เอกสารประกอบการสัมมนา, 2521.

1. มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่ทันสมัย กว้างขวาง และถูกต้อง
2. ขวนขวายหาความรู้ให้กับตนเอง
3. มีการเตรียมการสอนอย่างดี
4. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนได้ชัดเจน
5. สนับสนุนให้นิสิตคิดเอง

ความคิดของคณาจารย์ต่อสภาพการเรียนการสอนที่เป็นจริงและอุดมคติ มีความสัมพันธ์กัน 0.04438 แสดงว่า ความคิดเห็นต่อลักษณะการเรียนการสอนที่เป็นอยู่จริง ไม่สอดคล้องกับลักษณะการเรียนการสอนที่ควรจะเป็น

จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตกับอาจารย์ เกี่ยวกับลักษณะการสอนที่เป็นจริง พบว่า คณาจารย์และนิสิต มีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในหัวข้อดังต่อไปนี้คือ

1. อธิบายความคิดนามธรรม และทฤษฎีได้แจ่มแจ้ง
2. ใช้ตัวอย่างข้อเปรียบเทียบ และความจริงในการอธิบายได้เหมาะสม
3. ประเมินการเรียนของนิสิตอย่างยุติธรรม
4. มีความสนใจและสนุกในการสอน
5. จูงใจให้นิสิตทำงานอย่างดีที่สุด
6. สะท้อน (feed back) ผลการเรียนกลับไปสู่นิสิต
7. ให้งานและการบ้านอย่างเหมาะสม
8. มีการเตรียมการเรียนการสอนอย่างดี

ส่วนความเห็นของนิสิต กับคณาจารย์ เกี่ยวกับลักษณะการสอนในอุดมคติ พบว่า ความคิดเห็นของทั้งสองกลุ่ม มีความเห็นร่วมกัน เรียงตามลำดับความสำคัญที่ควรปฏิบัติได้คือ

1. ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาทันสมัย กว้างขวาง และถูกต้อง
2. มีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี

3. กำหนดจุดมุ่งหมายการสอนได้ชัดเจน
4. สนับสนุนให้นิสิตคิดเอง
5. อธิบายความคิดนามธรรม และทฤษฎีได้แจ่มแจ้ง

จากงานวิจัยของผู้วิจัยทั้งสองฉบับ สามารถสรุปลักษณะการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ดังนี้คือ คณะจารย์ยอมรับว่าลักษณะการสอนที่เป็นอยู่ไม่ใช่เป็นแบบฉบับลักษณะการเรียนการสอนที่ตนต้องการจะเป็น อีกทั้งคณะจารย์และนิสิตมองภาพลักษณะการเรียนการสอนที่ควรจะเป็นคล้ายคลึงกัน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ¹ ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ โดยการสังเกต วิธีการคือฝึกนิสิตที่เรียนวิชาการระเบียบวิธีวิจัย ฝึกการสังเกตตามแนวของแฟลนเดอร์ (Flander) จนชำนาญ แบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 2-3 คน ทำการสังเกตพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ ซึ่งนิสิตแต่ละกลุ่มศึกษาอยู่ในชั้นเรียนแล้ว เพื่อเป็นการป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบนของอาจารย์ผู้สอน ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตทั้งหมด 4 วิชา ในหัวข้อต่อไปนี้

1. ลักษณะวิชา และชั้นเรียน
2. กิจกรรมการสอน
3. เวลาที่ใช้สอนในแต่ละลักษณะเนื้อเรื่อง
4. ปฏิกริยาร่วมทางวาจาระหว่างอาจารย์ และนิสิต

ผลการประเมิน ผู้ประเมินมีความพึงพอใจต่อการสอนของอาจารย์เพียง 1 รายวิชา จากทั้งหมด 4 รายวิชา ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะ รายละเอียดดังในตาราง

---

¹สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ, พฤติกรรมการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์. เอกสารประกอบการประชุมอาจารย์บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ เรื่อง การเสริมสมรรถภาพบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 2 วันที่ 23-25 พฤษภาคม 2522 ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิชาที่ หัวข้อเรื่อง	1	2	3	4
1. ผลการประเมิน 2. สาเหตุ	ไม่พึงพอใจ 1. อาจารย์ยึดหนังสือมากเกินไป 2. เลี้ยงคอบและจิกช็อค 3. อาจารย์เข้าสอนช้า 4. อาจารย์ให้ทำงานในชั่วโมงมากเกินไป	ไม่พึงพอใจ 1. บรรยายไม่น่าสนใจ 2. นิสิตไม่มีบทบาทในการเรียนการสอน	ไม่พึงพอใจ 1. อาจารย์ป้อนความรู้มากเกินไป 2. อาจารย์ถามเองและตอบเองหมด	พึงพอใจ 1. มีกิจกรรมการสอนหลายอย่าง 2. มีโอกาสแสดงความคิดเห็นมาก 3. บรรยายชัดเจนน่าสนใจ
3. ข้อเสนอแนะ	1. ควรเตรียมการสอนให้มากกว่านี้ 2. ควรจัดกิจกรรมการสอนให้น่าสนใจกว่านี้ 3. ใช้คำถามกระตุ้นนิสิต 4. เขาสอนตรงเวลา	1. ควรมีอุปกรณ์ประกอบคำบรรยาย 2. กระตุ้นให้นิสิตมีบทบาทในการเรียนการสอนมากกว่านี้ 3. ขจัดความเงิบให้หมดไป	1. จัดกิจกรรมให้น่าสนใจ 2. ใช้คำถามที่มีคุณภาพ 3. ใช้อิทธิพลทางอ้อมมากขึ้น	1. เอาความคิดเห็นของนิสิตมาเป็นประสบการณ์การสอนมากกว่านี้ 2. ใช้อิทธิพลทางอ้อมมากขึ้น

จากผลการประเมินนี้ ทำให้มองเห็นความสำคัญและความจำเป็น ที่อาจารย์ผู้สอนจะต้องยอมรับการประเมิน และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการสอนของตนเองให้มีลักษณะที่น่าพึงพอใจ เพื่อจะก่อให้เกิดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อบัณฑิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สำเร็จการศึกษาออกไปมีความเป็นเลิศทางวิชาการ ซึ่งจะได้นำวิชาความรู้ไปพัฒนาประเทศชาติต่อไป

นอกจากการเรียนการสอนแล้ว ส่วนที่สำคัญมากสำหรับการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ อีกสิ่งหนึ่งคือ การทำวิทยานิพนธ์ ในเรื่องนี้ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และศิริชัย กาญจนวาสี¹ ได้ทำการศึกษาสภาพปัจจุบันของการทำวิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต โดยศึกษาจากคณาจารย์บัณฑิตศึกษา จำนวน 21 คน ซึ่งเป็นหัวหน้าภาควิชาที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาถึง 8 คน และนิสิตบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ ที่สอบวิทยานิพนธ์ผ่านแล้วจำนวน 34 คน ในปีการศึกษา 2520 จากทุกแผนกวิชา นำข้อมูลที่ได้รับมาเกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์ และผลการสอบวิทยานิพนธ์ มาวิเคราะห์เนื้อเรื่อง

สามารถสรุปเป็นผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการทำวิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ได้ดังนี้

ก. สภาพและภาระงานของกลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างอาจารย์ ปฏิบัติภาระกิจของอาจารย์มหาวิทยาลัยอย่างเต็มที่ทางด้านการสอน การวิจัย การบริหาร บริการชุมชน และยังทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตโดยเฉลี่ย 6 คนต่อปี ซึ่งโดยเฉลี่ยประมาณ 4 คน สามารถสำเร็จจากการศึกษาทันเวลา ซึ่งนิสิตประเภทนี้ พบว่า ประมาณ 73 % ไม่ได้ทำงานอย่างอื่นเลยขณะทำวิทยานิพนธ์ พวกเขามีความเห็นว่า หลักสูตรที่สอนก็แล้ว แต่ยังขาดความพร้อม

¹สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และศิริชัย กาญจนวาสี, การทำวิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต : สภาพปัจจุบัน. เอกสารประกอบการประชุมคณาจารย์บัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 2 วันที่ 23-25 พฤษภาคม 2522 ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ด้านระเบียบวิธีวิจัย และความรู้ทางสถิติ

ข. การได้มาซึ่งหัวข้อวิทยานิพนธ์

กลุ่มตัวอย่างนิสิตส่วนใหญ่ได้หัวข้อวิทยานิพนธ์ที่ตรงกับความสนใจ โดยได้จากการเรียนวิชาต่าง ๆ มากที่สุด รองลงมาได้จากโครงการวิจัยของอาจารย์ คิดขึ้นเอง อาจารย์เสนอแนะ และอ่านจากวารสารและวิทยานิพนธ์

ค. สภาพปัจจุบันของการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์

(1) การได้มาซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษา นิสิตเกินกว่าครึ่ง (70 %) รายงานว่าได้อาจารย์ที่ปรึกษา โดยการมอบหมายตามความเหมาะสม รองลงมา นิสิตเลือกเอง และโดยการมอบหมายประกอบความเห็นของนิสิต ซึ่งทำนองเกี่ยวกับการรายงานของอาจารย์ คือประมาณ 1 ใน 3 ได้มาโดยการมอบหมายประกอบความเห็นของนิสิต มีเพียงส่วนน้อย (10 %) ที่นิสิตสามารถเลือกอาจารย์ที่ปรึกษาโดยอิสระ

(2) วิธีการพบอาจารย์ที่ปรึกษา กลุ่มตัวอย่างอาจารย์ส่วนใหญ่ให้คำปรึกษาแก่นิสิตเป็นรายบุคคล โดยมีการนัดหมายล่วงหน้า

(3) ลักษณะคำปรึกษา ที่เกี่ยวกับการเขียนวิทยานิพนธ์ กลุ่มอาจารย์ส่วนใหญ่ (74 %) ให้แนวทางในการเขียน และให้นิสิตเขียนเอง รองลงมาได้แก่ ไม่ใคร่นำในการเขียน และส่วนน้อยที่ชี้บอกและวางแนวทางในการเขียนให้นิสิตตั้งแต่ต้น

(4) คุณภาพของอาจารย์ที่ปรึกษาในทัศนะของนิสิต พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษา มีคุณภาพดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความสามารถ คุณภาพของคำปรึกษา และทัศนคติ ต่อเรื่องที่ควบคุม ความตรงต่อเวลา แต่ระยะเวลาที่ให้คำปรึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ง. กระบวนการขออนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ของนิสิต

กลุ่มตัวอย่างอาจารย์ส่วนใหญ่ (76.19 %) มีความรู้เกี่ยวกับขบวนการอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์อย่างถูกต้อง และทั้งหมดมีความเห็นว่าเป็นกระบวนการที่ยืดเยื้อ น่าคัดค้านให้สั้นลง โดยให้ความเป็นอิสระทางวิชาการแก่ภาควิชาให้มากขึ้น โดยการให้ภาควิชาพิจารณาหัวข้อวิทยานิพนธ์เอง แล้วให้คณะกรรมการบัณฑิตศึกษาพิจารณา หลังจากนั้นจึงส่ง

ไปยังบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งจะส่งผลการพิจารณาครั้งสุดท้ายมายังบัณฑิตศึกษาประจำคณะ

จ. การวางแผนและปัญหาทางวิชาการ

พบว่า กลุ่มตัวอย่างนิสิตส่วนใหญ่ (85%) ได้วางแผนการทำวิทยานิพนธ์เฉพาะบางชั้นบางตอนเท่านั้น ปัญหาที่นิสิตประสบร่วมกันมากที่สุดคือ การวิเคราะห์ข้อมูล รองลงมา ได้แก่ การเก็บข้อมูล และการเขียนวิทยานิพนธ์

ฉ. การพิมพ์วิทยานิพนธ์

นิสิตประมาณ 56% นำวิทยานิพนธ์ไปให้สำนักพิมพ์เอกชนเป็นผู้จัดพิมพ์ให้ โดยได้เสียค่าใช้จ่ายการพิมพ์ประมาณ 1000-2000 บาท ใช้เวลาพิมพ์ไม่เกิน 3 สัปดาห์ ปัญหาในการพิมพ์คือ มักจะพิมพ์ผิด หากคนพิมพ์ยาก และไม่ตรงต่อเวลา

ช. วิธีการและระยะเวลาที่ใช้ในการสอบวิทยานิพนธ์

กลุ่มตัวอย่างอาจารย์ส่วนใหญ่รายงานว่า ไม่มีเกณฑ์กลางในการพิจารณาผล การสอบวิทยานิพนธ์ เวลาในการสอบวิทยานิพนธ์มีตั้งแต่สั้นกว่าครึ่งชั่วโมง จนถึงมากกว่า 2 ชั่วโมง ส่วนใหญ่ใช้เวลาตั้งแต่ 1-1 $\frac{1}{2}$ ชั่วโมง

ซ. ระยะเวลาที่นิสิตใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

กลุ่มตัวอย่างนิสิตที่ทำวิทยานิพนธ์เสร็จทันเวลา โดยเฉลี่ยจะใช้เวลาประมาณ 5 $\frac{1}{2}$ เดือน นิสิตใช้เวลาส่วนใหญ่ในการค้นคว้าวรรณคดี หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การเขียนวิทยานิพนธ์ และการพิมพ์วิทยานิพนธ์ รองลงมาได้แก่ การเก็บข้อมูล การอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์

ณ. เหตุผลที่นิสิตไม่สามารถทำวิทยานิพนธ์เสร็จทันใน 1 ภาคการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างอาจารย์ที่ปรึกษามีความเห็นว่ นิสิตมีงานประจำจึงไม่มีเวลาทำวิทยานิพนธ์ รองลงมาได้แก่ การเสียเวลาหาหัวข้อวิทยานิพนธ์ มีปัญหาทางสถิติ และหลักการวิจัย

นอกจากนี้ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และศิริชัย กาญจนวาสี¹ ได้ทำการวิเคราะห์ผลการสอบวิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ประจำปีการศึกษา 2519 และ 2520 โดยวิเคราะห์ผลการสอบวิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต จำนวน 282 คน ผลการวิเคราะห์พบว่า

1. โดยส่วนรวม (61%) คณะกรรมการสอบประกอบด้วย กรรมการ 3 คน ส่วนที่เหลืออีก 39 % ใช้คณะกรรมการสอบ 4 คน ส่วนใหญ่คณะกรรมการสอบประกอบด้วย อาจารย์คณะครุศาสตร์ ในแผนกวิชานั้น โดยมีอาจารย์นอกแผนกวิชาร่วมเป็นกรรมการด้วย รองลงมาคณะกรรมการสอบประกอบด้วยอาจารย์ภายในแผนกวิชาเท่านั้น

2. ร้อยละ 86 หัวหน้าแผนก หรือผู้รักษาราชการแทน เป็นประธานการสอบวิทยานิพนธ์

3. โดยส่วนรวมผลการสอบอยู่ในระดับดี และดีมาก ใกล้เคียงกัน มีเพียงคนเดียวที่สอบได้เพียงระดับ ผ่าน และไม่มีใครเลยที่สอบวิทยานิพนธ์ไม่ผ่าน

4. แผนกวิชาต่างกันมองเห็นมิติในการประเมินผลการสอบวิทยานิพนธ์ต่างกัน แต่ถึงอย่างไรก็ยังมีส่วนที่ถือว่ามิติร่วมกัน ได้แก่ ความถูกต้องของวิทยานิพนธ์ ความมีนวกภาพ (Originality) นี้ประโยชน์ของข้อค้นพบ ความอุตสาหกรรมวิริยะของผู้วิจัย และความคล่องในการตอบปากเปล่า

✓เกี่ยวกับทัศนะของนิสิตปริญญาโทมหาบัณฑิต ที่มีต่อความสำเร็จในการเรียนวิชาในระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน² ได้ศึกษาทัศนะนี้จากนิสิตปริญญา

¹สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และศิริชัย กาญจนวาสี, การวิเคราะห์ผลการสอบวิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ประจำปีการศึกษา 2519 และ 2520. เอกสารประกอบการประชุมคณาจารย์บัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 2 วันที่ 22-25 พฤษภาคม 2522.

²ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน, รายงานสรุปเรื่องการศึกษาทัศนะของนิสิตปริญญาโทที่มีต่อความสำเร็จในการเรียนวิชาในระดับบัณฑิตศึกษา เอกสารประกอบการประชุมคณาจารย์บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ ครั้งที่ 2 วันที่ 23-25 พฤษภาคม 2522 ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 301 คน ผลการวิเคราะห์ ข้อมูล แยกออกเป็น 2 ส่วน คือ ลักษณะการสอนทั่วไป และรูปแบบของการสอน ผลปรากฏ โดยสรุปคือ

ลักษณะการสอนทั่วไป

ก. ลักษณะของอาจารย์ผู้สอนในวิชาที่นิสิตประสบความสำเร็จในการเรียน 5 อันดับแรก คือ

1. มีความรู้เนื้อหาในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี
2. ให้ออกาสินิสิตแสดงความคิดเห็นและรับฟัง
3. มีความเป็นกันเอง
4. มีประสบการณ์มาก
5. บุคลิกดี

ข. วิธีการสอนในวิชาที่นิสิตเห็นว่าประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยวิธีการต่าง ๆ 5 อันดับแรก คือ

1. บรรยาย
2. การอภิปรายในชั้นเรียนร่วมกับผู้สอน
3. ทำรายงานศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
4. ให้ผู้เรียนรายงานแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ชักถาม
5. ปฏิบัติจริง ทดษฐ์ปฏิบัติควบคู่กัน

ค. วิธีการเรียนของผู้เรียนในวิชาที่นิสิตคิดว่าประสบความสำเร็จ 5 อันดับแรก คือ

1. ตั้งใจเรียน
2. ศึกษางานวิจัย รายละเอียดต่าง ๆ เพิ่มเติม
3. ทำงานที่มอบหมายด้วยความรับผิดชอบ
4. ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในเรื่องที่เรียน และสนใจ

5. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนเสมอ

ง. องค์ประกอบที่ทำให้ผลิตประสมความสำเร็จในการเรียนมากที่สุด ตามทัศนะของนิสิตเองคือ

1. ทั่วอกจรรยาผู้สอน
2. ความตั้งใจและเอาใจใส่ของผู้เรียน
3. ความพร้อมของผู้เรียน
4. วิธีสอนของอาจารย์
5. ความศรัทธาในตัวผู้สอน

รูปแบบของการสอนที่ประสมความสำเร็จสามารถจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบคือ

1. เน้นความรู้เป็นหลักสำคัญ รองลงมาคือผู้สอนมีเทคนิคการสอนหลายแบบ และมีความสนใจ และเอาใจใส่นิสิต
2. เน้นประสบการณ์ของผู้สอนเป็นสำคัญ รองลงมาคือมีการบรรยายที่น่าสนใจ เปิดโอกาสให้นิสิตซักถาม ไม่ค่อยมีกิจกรรมการเรียนการสอนอื่น ๆ ในการสอน แต่บรรยายชัดเจน มีขั้นตอน มีการวิเคราะห์อย่างกว้างขวางและเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นตั้งใจสอน
3. เน้นความเป็นนักวิจัย และสนใจงานวิจัยของผู้สอน โดยนำงานวิจัยต่าง ๆ มาอ้าง และสนับสนุนการสอนของตน นอกจากนี้ ยังกำหนดให้นิสิตอ่าน ทำความเข้าใจ และฝึกทดลองการทำวิจัยในระหว่างเรียน รองลงมาคือ การดำเนินการสอนแบบวิเคราะห์ อภิปราย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น อภิปรายวิเคราะห์โต้ตอบกันในห้องเรียน

ตอนที่ 4 ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านกระบวนการเรียนการสอน และความพึงพอใจของนิสิต

ความพึงพอใจ เป็นผลของการแสดงออกของทัศนคติรูปแบบหนึ่ง ซึ่ง นิวคอมบ¹

¹T. M. Newcomb, Social Psychology (New York: Dryden Press, 1954), p. 128.

(Newcomb) ได้ให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่า ทักษะคือเป็นความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่มนุษย์เราได้รับ อาจจะมีมากหรือน้อยก็ได้ และทักษะนี้ก็จะแสดงออกทางค่านพฤติกรรมได้สองลักษณะ คือ การแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วย หรือชอบ ทักษะเช่นนี้ทำให้คนอยากปฏิบัติ อยากได้ อยากเข้าใกล้สิ่งนั้น อีกลักษณะหนึ่งคนจะแสดงมาในทำนองไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ชอบ ทำให้เกิดความเบียดเบียน ซึ่งขัดแย้ง อยู่ให้ห่างจากสิ่งนั้น ส่วนทักษะอีกแบบหนึ่งคือ ทักษะแบบกลาง ๆ มีความรู้สึกเฉย ๆ ไม่มีความรู้สึกว่าจะเกลียดหรือชอบ

กระบวนการเรียนการสอนมีองค์ประกอบหลายด้านที่เข้ามาประกอบกัน เช่น ต้องมีอาจารย์ มีนิสิต กิจกรรมการเรียนการสอน ห้องเรียน ห้องสมุด และสิ่งที่สนับสนุนการเรียนอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่อาจจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนิสิต ถ้านิสิตที่เข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัย มีความพึงพอใจต่อองค์ประกอบเหล่านั้นแล้ว เขาย่อมอยู่ในมหาวิทยาลัยได้อย่างมีความสุข และปรารถนาที่จะค้นหาความรู้อย่างเต็มความสามารถ

1. องค์ประกอบด้านอาจารย์สอน

มีการวิจัยต่าง ๆ ใ้พยายามที่จะศึกษาองค์ประกอบของการเรียนการสอน และลักษณะที่ควรจะเป็น ตลอดจนศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการเรียนการสอน และต่อด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยไว้บ้างแล้ว

องค์ประกอบที่สำคัญ และมีอิทธิพลต่อบรรยากาศในห้องเรียนมากที่สุดขององค์ประกอบหนึ่ง คือ ครู อาจารย์

อุทุมพร ทองอุไทย¹ ได้ศึกษาถึงลักษณะอาจารย์มหาวิทยาลัยในอุดมคติ

---

¹อุทุมพร ทองอุไทย, "ลักษณะอาจารย์มหาวิทยาลัยในอุดมคติ" การวิจัย การศึกษา. 3 (ธันวาคม, 2523) : 74-86.

โดยทำการศึกษา ความคิดเห็นจากอาจารย์ นิสิตปริญญาโทบัณฑิต และนิสิตปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดประสิทธิภาพ การสอน ซึ่งคัดแปลงมาจากแบบวัดของ วอทรูบา (Wotruba) และไรท์ (Wright) พบว่า ลักษณะอาจารย์ในอุดมคติของนิสิตปริญญาโทบัณฑิต เรียงตามลำดับที่พึงปรารถนามากที่สุด 5 อันดับแรกได้แก่

1. ใช้ตัวอย่างที่เปรียบเทียบ และความจริงในการอธิบายได้อย่างเหมาะสม
2. มีการเตรียมการสอนอย่างดี
3. มีความสนใจและสนุกในการสอน
4. ให้ความคิดใหม่ ๆ แก่นิสิตเพื่อเปิดความสนใจให้กว้างขวาง
5. จูงใจให้นิสิตทำงานอย่างดีที่สุด

วิลเบิร์ต เอ็ม เลียนาร์ค¹ (Wilbert M. Leonard II) ได้ทำการศึกษาว่าอะไรเป็นลักษณะที่ทำให้เป็นครูที่ดี ผลจากการศึกษาพบว่าครูในอุดมคติของนิสิตมีลักษณะ ดังนี้คือ อนุญาตให้นิสิตเลือกวิธีเรียนของตนเอง, ใช้นโยบายการสอนที่ยืดหยุ่นได้ บรรยายโดยใช้อุปกรณ์และเปิดโอกาสให้นิสิตมีส่วนร่วม ยินดีที่จะเป็นมิตรและเป็นกันเองกับนิสิต มีความเกี่ยวข้องกับวิชาที่สอน อุทิศเวลาเพื่อนิสิต ได้รับความชมเชยสรรเสริญจากนิสิต เป็นอาจารย์ที่ทำการสอนดีเกิน แต่ให้อันดับคะแนน (grade) ค่อนข้างต่ำกว่าของอาจารย์ท่านอื่น ๆ

เมื่อทำการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิต โดยแบ่งตามคะแนนเฉลี่ยสะสม ออกเป็น กลุ่มสูง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มต่ำ พบว่าความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อครูอาจารย์ ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูง

---

¹ Wilbert M. Leonard II, "Student Preference for What Makes a Good College Teacher," Improving College and University Teaching 21 (Winter 1973): 10-13.

ให้ความเห็นว่า ครูจะเป็นครูที่ดีถ้าอุทิศเวลาให้กับนิสิต ทำการสอนดีเด่น และให้อันดับคะแนน
 คอนข้างต่ำกว่าอาจารย์ท่านอื่น ๆ และเมื่อแบ่งนิสิตตามแผนการเรียนการสอนในระดับ
 บัณฑิตศึกษาในอนาคต โดยแบ่งเป็น กลุ่มที่จะเรียนแน่นอน ไม่แน่นอน และไม่เรียน พบว่า
 ความคิดเห็นของนิสิตต่อครูของกลุ่มที่ตั้งใจเรียนต่อแน่นอนแตกต่างจากกลุ่มที่ไม่เรียนต่ออย่าง
 มีนัยสำคัญ โดยกลุ่มแรกมีความคิดเห็นว่า ครูที่ดีจะต้องกระตุ้นให้นิสิตคิดหาความจริงมากกว่า
 การใช้คำถามต่าง ๆ มีผลการสอนดีเด่น และให้อันดับคะแนนคอนข้างต่ำกว่าอาจารย์
 ท่านอื่น ๆ

ยอร์จ ดี ยอน และ จูเลียต เอ็ม ซัสเซนราธ¹ (George D. Yonge and
 Julious M. Sassenrath) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างของลักษณะพฤติกรรมการสอน
 ในห้องเรียนของอาจารย์ โดยใช้แบบสอบถามที่บรรจุข้อกระทงเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของ
 อาจารย์ให้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักศึกษาที่เรียนวิชาจิตวิทยาการศึกษา ของมหาวิทยาลัย
 คาลิฟอร์เนีย ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 227 คน ศึกษาการเกิดพฤติกรรมการสอนตาม
 ข้อกระทงต่าง ๆ ของอาจารย์ 3 คน แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 7 ช่วง นำผล
 ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามไปทำการวิเคราะห์ตัวประกอบ สกัดตัวประกอบโดยวิธีตัว
 ประกอบสำคัญ (principal axes) และหมุนแกนตัวประกอบแบบนอร์มอลไลซ์ แวริแมกซ์
 (normalized varimax) ได้ตัวประกอบ 9 ตัว แต่ละตัวประกอบมีตัวแปรที่มีค่าน้ำหนัก
 ตัวประกอบตั้งแต่ 0.40 ขึ้นไป

ตัวประกอบที่ 1 ความเชื่อมั่นในการถ่ายทอดความรู้ (Confident, Fluent
 delivery) บรรยายด้วยตัวแปรและน้ำหนักตัวประกอบตามลำดับ ดังนี้

มีความเชื่อมั่นในตนเอง	.74
พูดชัดเจนและเข้าใจง่าย	.71

¹George D. Yonge and Julious M. Sassenrath, "Student
 Personality Correlates of Teacher Rating," Journal of Educational
 Psychology 59 (January 1968): 44-52.

พูดอย่างมีเหตุผลไม่คลุมเครือ	.71
มีอิสระในการจัดกิจกรรมการสอน	.57
มีความยืดหยุ่น	.41

ตัวประกอบที่ 2 ความกระจ่างในเนื้อหาวิชา (Clarity of Course)
บรรยายด้วยตัวแปรและนำนักตัวประกอบตามลำดับ คือ

มีจุดประสงค์การสอนที่แน่ชัด	.83
การจัดระบบการสอนดี และมีความหมาย	.82
การให้แบบฝึกหัดชัดเจนและมีเหตุผล	.48
อธิบายชัดเจน	.44

ตัวประกอบที่ 3 เปิดเผยมและมีทัศนคติที่ดีต่อผู้เรียน (Open, Sympathetic
attitude toward students) บรรยายด้วยตัวประกอบ และนำนักตัวประกอบ
เรียงตามลำดับ ดังนี้

ปรารถนาที่จะช่วยผู้เรียน	.73
เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี	.70
มีความเห็นอกเห็นใจผู้เรียน	.70
ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น	.64
เปิดโอกาสให้วิจารณ์และซักถาม	.61
มีอารมณ์ขัน	.60
มีความยืดหยุ่น	.49
มีอิสระในการจัดกิจกรรมการสอน	.47

ตัวประกอบที่ 4 เป็นอาจารย์ที่น่าสนใจและเร้าใจ (Interesting,
Stimulating Teacher) บรรยายด้วยตัวแปร และนำนักตัวประกอบเรียงตามลำดับ
ดังนี้

เห็นความสำคัญของสิ่งเร้า	.79
ใช้อุปกรณ์การสอนในทางที่น่าสนใจ	.76

เห็นความสำคัญของวิชาที่สอนและวิชาอื่น ๆ	.70
จัดสถานการณ์รอบตัวได้เหมาะสม	.67

ตัวประกอบที่ 5 มีความยุติธรรมในการประเมินผล บรรยายด้วยตัวแปร และนำนักตัวประกอบเรียงตามลำดับดังนี้ การออกข้อสอบมีลักษณะดี	.82
ให้อันคับคั่งแน่นอนอย่างยุติธรรม	.80

ตัวประกอบที่ 6 อุปกรณ์การสอน และคุณค่าของวิชา (Suitable class material and value of course) บรรยายด้วยตัวแปร และนำนักตัวประกอบเรียงตามลำดับ คือ

การช่วยเหลือเกี่ยวกับวิชาการทั่วไป	.79
เห็นความสำคัญของการเตรียมการสอนวิชานั้น	.78
เนื้อหาวิชาไม่ซ้ำซ้อนกัน	.74
อุปกรณ์การสอนเหมาะสมกับชั้นเรียน	.70

ตัวประกอบที่ 7 ความถี่ของการประเมินผล (Frequency of evaluation) บรรยายด้วยตัวแปร และนำนักตัวประกอบเรียงตามลำดับดังนี้

ความถี่ของการให้งาน	.74
ความถี่ของการสอน	.74

ตัวประกอบที่ 8 ความสนใจและความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา (Interest in and knowledge of subject matter) บรรยายด้วยตัวแปร และนำนักตัวประกอบเรียงตามลำดับ ดังนี้

ความรู้ในเนื้อหาวิชา	.78
ความสนใจในเนื้อหาวิชา	.74
ความรู้ใหม่ของสาขาวิชานั้น	.68

ตัวประกอบที่ 9 การเตรียมการสอน (Preparedness of lecture)
บรรยายด้วยตัวแปร และนำนักตัวประกอบตามลำดับดังนี้

การเตรียมสภาพการณ์ในห้องอย่างดี	.66
ใช้วิธีการสอนอย่างเหมาะสม	.45
อธิบายระหว่างการสอนอย่างชัดเจน	.42

เออร์เนสท์ แมค คาเนียล และเล็ยวาร์ต รีวิทซ์¹ (Ernest McDaniel and Leonard Revitz) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนของอาจารย์ระดับวิทยาลัย โดยการให้นักศึกษาจากมหาวิทยาลัย เคนตักกี (Kentucky University) จำนวน 51 คน เขียนบรรยายถึงลักษณะของอาจารย์ที่นักศึกษาเห็นว่า มีประสิทธิภาพในการสอนในสาขาวิชาของเขา แล้วรวบรวมและสรุปผลได้ว่า อาจารย์ที่นักศึกษาคิดว่ามีประสิทธิภาพในการสอน มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เตรียมการเสนอทเรียนอย่างดี
2. สามารถใช้อุปกรณ์การสอนอย่างเหมาะสม
3. สร้างข้อสอบซึ่งครอบคลุมเนื้อหา
4. แสวงหาความสนใจในตัวผู้เรียน
5. มีความยุติธรรมในการให้อันดับคะแนน (grade)

ลักษณะของอาจารย์ที่นักศึกษามีความคิดเห็นว่าไม่ทำให้เกิดประสิทธิภาพการสอน

คือ

1. ละเลยงานในหน้าที่
2. ไม่สนใจความรู้สึกของผู้เรียน

---

¹ Ernest McDaniel and Leonard Revitz, "Student's Perceptions of College Instruction," Improving College and University Teaching 19 (Summer 1971): 217-218.

3. ใช้กระบวนการวัดผลตามอำเภอใจ

4. เน้นกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้สติปัญญา

จินตนา มาพวง¹ ได้ทำการวิจัยหาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนระดับอุดมศึกษา สาขาสังคมศาสตร์ พบตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนระดับอุดมศึกษา สาขาสังคมศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับตัวอาจารย์ผู้สอนด้วยคือ

1. ตัวประกอบความสัมพันธ์ของอาจารย์กับนิสิต ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปร 8 ตัว คือ การยินดีติดต่อกับนิสิตด้วยความจริงใจ การให้เกียรตินิสิต การมีความเป็นกันเองกับนิสิตทั้งในและนอกห้องเรียน การทำตัวดีเสมอต้นเสมอปลาย การมีความรู้สึกที่ดีต่อนิสิตตั้งแต่แรกสอน การพยายามส่งเสริมให้นิสิตเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง การชมและวิจารณ์ผลงานของนิสิตอย่างยุติธรรม และการให้ความช่วยเหลือทั้งด้านวิชาการ และกิจกรรมเสริมหลักสูตร

2. ตัวประกอบบุคลิกภาพของอาจารย์ ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปร 6 ตัว คือ การชวนชวนหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ การมีความคิดสร้างสรรค์ การมีความรู้กว้างขวาง และทันสมัยในสาขาวิชานั้น การมีความเชื่อมั่นในตนเอง การมีลักษณะผู้นำ การมีความมั่นคงสูง สุขุม รอบคอบ ใช้เหตุผลตัดสินปัญหา

3. ตัวประกอบทัศนคติของอาจารย์ที่มีต่อวิชาที่สอน ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปร 4 ตัว คือ การสอนวิชานั้นมานานจนมีความชำนาญ การสอนวิชาที่ทำให้อาจารย์มีชื่อเสียงมาก ทางด้านนี้ การสอนวิชาที่เคยเรียนเป็นวิชาเอกหรือโทมาก่อน และการมีผลงานทางวิชาการที่เชื่อถือได้

---

¹จินตนา มาพวง, "ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนระดับอุดมศึกษา สาขาสังคมศาสตร์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 59-60.

ในคํานการประเมินอาจารย์โดยนิตินรีเรเตอร์¹ (Rayder) ให้ความเห็นว่ นิตินรีแตกต่างจากผู้บริหาร หรือคณะกรรมการการประเมินซุ่อื่น ๆ ตรงที่ว่านิตินรีมีโอกาส ได้พบกับการสอนของอาจารย์เป็นประจำ ดังนั้นจึงไม่ควรที่จะละเลยนิตินรีในฐานะผู้ประเมิน นอกจากนี้เขายังได้ทำการศึกษาวิจัย พบว่า การประเมินอาจารย์โดยนิตินรีไม่เกี่ยวข้องกับ อย่างแท้จริงกับตัวแปร เพศ อายุ คะแนนเฉลี่ย หรืออันดับคะแนนที่ได้รับอยู่ก่อนจากอาจารย์ ที่จะถูกประเมิน ถึงอย่างไรก็ตาม สเปจส์² (Spaights) ได้ศึกษาและข้อค้นพบซึ่ขัดแย้ง จากข้างต้น เขาพบว่า นิตินรีที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูง จะประเมินอาจารย์ไปในทางดีมากกว่า นิตินรีที่มีคะแนนสะสมเฉลี่ยต่ำ มีเพียง 12 เปอร์เซ็นต์ของพวกที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงเท่านั้น ที่มีความรู้สึกเฉยเมย หรือไม่โยคีต่ออาจารย์ เช่นเดียวกับนิตินรีที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำ ประมาณ 94 เปอร์เซ็นต์ ที่มีความรู้สึกเช่นนี้

โลเวล และฮาเนอร์³ (Lowell and Haner) ได้สร้างเครื่องมือวัด การรับรู้ของนิตินรีต่ออาจารย์โดยให้นิตินรีประมาณค่า (rate) มาตรา ซึ่แบ่งออกเป็นดี ที่สุด กับเลวที่สุด เพื่อแยกครูที่ดีและไม่ดี (poor) พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการ ประเมินโดยนิตินรีกับการประเมิน โดยตัวอาจารย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ การประเมิน ของนิตินรีต่ออาจารย์มีความคงที่เป็นเวลานาน⁴ และการประเมินของนิตินรีต่ออาจารย์สัมพันธ์

¹N. F. Rayder, "College Student Ratings of Instructors," Journal of Experimental Education 37 (2, 1968): 76-81.

²E. Spaights, "Student Appraise Teachers' Methods and Attitudes," Improving College and University Teaching 15 (1967): 15-17.

³G. D. Lowell and C. F. Haner, "Forced-Choice Applied to College Faculty Rating," Educational and Psychological Measurement 15 (1955): 291-304.

⁴A. J. Drucker and H. H. Remmers, "Do Alumni and Students Differ in Their Attitude Toward Instructors?" Journal of Educational Psychology 42 (1951): 129-143.

กับการเลือกเรียนรายวิชาอย่างมีนัยสำคัญ¹

เกตส์ และเบอร์เน็ตต์² (Gates and Burnett) ได้ทำการศึกษาการรับรู้ของนิสิตต่ออาจารย์ เมื่อเทียบความแตกต่างระหว่างการรับรู้ของนิสิตปริญญาตรี กับนิสิตบัณฑิตว่าแตกต่างกันอย่างไร โดยใช้เทคนิคคิว (Q sort) ผลปรากฏว่า การรับรู้ของนิสิตบัณฑิต รับรู้ว่าจะชอบอาจารย์มากที่สุด ในขณะที่นิสิตปริญญาตรีรับรู้ว่าจะชอบอาจารย์น้อยที่สุด

2. องค์ประกอบด้านการเรียนการสอน

✓ นอกจากลักษณะทั่ว ๆ ไปที่เกี่ยวข้องกับตัวอาจารย์แล้ว การสอนของอาจารย์ภายในห้องเรียน นับว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียน แอนเดอร์สัน³ (Anderson) พบว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกลุ่มของผู้เรียนเอง และระหว่างผู้เรียนกับอาจารย์ มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อคุณภาพของบรรยากาศในห้องเรียน ซึ่งจะมีผลต่อการเรียนรู้ด้านวิชาการและความรู้สึก ห้องเรียนนับว่าเป็นสถานที่ที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่ง สำหรับการสร้างทัศนคติ

¹ W.J. McKeachie and D. Solomon, "Student Ratings of Instructors : A Validity Study," Journal of Educational Research, 51 (1958) : 379-382.

² Maxine Gates and Collins Burnett, "Student Perception of Professors," Improving College and University Teaching. 4(Autumn, 1969) : 234-236.

³ G.J. Anderson, "Effect Classroom Social Climate on Individual Learning," American Educational Research Journal. 7(1970) : 135-152.

และพฤติกรรมของผู้เรียนว่าจะให้ออกมาในรูปแบบใด¹ ปฏิสัมพันธ์ (Interaction) และประสบการณ์ในห้องเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการกำหนดการรับรู้ของผู้เรียนต่อโรงเรียน นอกจากนี้ยังเป็นตัวที่กำหนดความรู้สึกนึกคิดของเขาต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ซึ่งมีอาจารย์รวมอยู่ ตลอดจนกิจกรรมทั้งหลายที่จะจัดขึ้นภายในโรงเรียนด้วย²

✓ วิทฮอล³ (Withall) ได้ทำการทดลองและพบว่า ผู้เรียนตอบสนองในทางบวกต่อครู เมื่อจัดการเรียนเป็นแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลางมากกว่าการจัดชั้นเรียนแบบครูเป็นศูนย์กลาง นอกจากนี้ โบวาร์ด⁴ (Bovard) ยังได้ค้นพบว่า การจัดห้องเรียนแบบกลุ่มศูนย์กลาง (group-centered group) ทำให้เกิดความร่วมมือในระดับที่สูง ซึ่งทำให้นักเรียนมีความรักใคร่ซึ่งกันและกัน มากกว่าการจัดการเรียนแบบมีผู้นำกลุ่ม (leader-centered class) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ แอนเดอร์สัน และเคล⁵

¹J. Henry, "Attitude Organization in Elementary Classrooms," American Journal of Orthopsychiatry. 27(1957) : 117-133 Citing in Robert M.W. Travers, ed. Second Handbook of Research on Teaching. (Chicago: Ran McNally, 1973), p. 778.

²R.E. Fineley, "Environmental and Experimental Characteristics of Students and Attitude toward School," Dissertation Abstracts International, 1969.

³J. Withall, "The Development of a Technique for the Measurement of Social-Emotional Climate in Classrooms," Journal of Experimental Design. 17(1949) : 347-361.

⁴E.W. Bovard, Jr. "The Psychology of Classroom Interaction," Journal of Educational Research. 45 (1951) : 215-224.

⁵R.P. Anderson and B.L. Kell, "Student Attitudes About Participation in Classroom Groups," Journal of Educational Research. 48 (1954) : 255-267.

(Anderson and Kell) ซึ่งเขาทดลองจัดห้องเรียนเป็น 4 ชั้น นักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนแบบกลุ่มศูนย์กลาง มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นสมาชิกผู้เข้าร่วมในกิจกรรมกลุ่มมากกว่านักเรียนในชั้นเรียนแบบมีผู้นำกลุ่ม ซึ่งมีความรู้สึกสับสนในการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น

เฮนส์ และแมคคีชี¹ (Haines and McKeachie) ได้ทำการศึกษาโดยแบ่งนิสิต 82 คน ที่เรียนวิชาจิตวิทยาเบื้องต้นออกเป็น 2 กลุ่ม แต่ละกลุ่มให้เข้าชั้นเรียนที่ทำการสอนแบบอภิปราย โดยกลุ่มแรกเป็นแบบร่วมมือกัน (Cooperation) อีกกลุ่มหนึ่งเป็นแบบแข่งขันกัน (Competitive) การเก็บข้อมูลได้รับความช่วยเหลือจากนิสิตบัณฑิตทำการสังเกต ความตึงเครียด การแสดงออก และความพึงพอใจของนิสิต ผลจากการศึกษาปรากฏว่า ชั้นเรียนที่ใช้แบบการแข่งขันกันมีความตึงเครียดสูง มีผลสัมฤทธิ์ และความพึงพอใจต่ำ

✓ ในด้านบุคลิกภาพของผู้เรียน อันจะมีผลต่อการสอนวิธีต่าง ๆ หรือไม่นั้น ทอลแมจ และเชียร์เชอร์² (Tallmadge and Shearer) ทำการศึกษา และพบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างวิธีการสอน และบุคลิกภาพของนิสิต/แกโดตี³ (Doty) ได้ทำการศึกษาในเรื่องทำนองเดียวกันนี้ พบว่า นิสิตซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนแบบบรรยายใน

¹ D.B. Haines and W.J. McKeachie, "Cooperative V.S. Competitive Discussion Methods in Teaching Introductory Psychology," Journal of Educational Psychology. 58 (1976) : 386-390.

² T.K. Tallmadge and J.W. Shearer, "Study of Training Equipment and Individual Difference," Technical Report NAVIRADEVCEN 66C-0043-1. (Orlando, Fla: Naval Training Device Centre, 1967)
Quoted in Robert M.W. Travers, Ibid. p. 1028.

³ B.A. Doty, "Teaching Method Effectiveness in Relation to Certain Student Characteristics," Journal of Educational Research. 60 (1967) : 363-365.

ห้องประชุมใหญ่สูง จะได้รับการจัดว่าเป็นผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ และความต้องการทางสังคมปานกลาง และมีความคิดริเริ่มต่ำ ส่วนนิสิตที่ได้รับการจัดว่าเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสูง และมีความต้องการทางสังคมสูง มีแนวโน้มจะเรียนได้ดีที่สุด ในการเรียนแบบอภิปรายในกลุ่มเล็ก ๆ

บิจีโลว และเอ็กเบิร์ท¹ (Bigelow and Egbert) ได้ทำการเปรียบเทียบพัฒนาการด้านบุคลิกภาพของนักเรียนในกลุ่มที่เรียนอย่างอิสระ (Independent study group) และกลุ่มที่เรียนตามแบบแผน (Traditional study group) โดยให้ทั้งสองกลุ่มเรียนเนื้อหาอันเดียวกัน ผลปรากฏว่านักเรียนในกลุ่มที่เรียนตามแบบแผนสามารถทำคะแนนได้ดีเท่ากับนักเรียนที่เรียนอย่างอิสระ แต่กลุ่มที่เรียนอย่างอิสระมีการพัฒนาประสิทธิภาพด้านความรู้ปัญหา และความรับผิดชอบดีกว่า ภายในกลุ่มที่เรียนตามแบบแผน นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนซึ่งได้รับอันดับคะแนน (grade) สูง หรือพวกที่มีความต้องการทางสังคมสูง มีแนวโน้มว่าจะมีความพึงพอใจต่อการที่จะต้องเรียนด้วยตนเองทั้งหมด

จากการศึกษาของนักวิจัยหลายท่านที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ได้แนวคิดในการสอนระดับบัณฑิตศึกษาไต่บ้าง ว่าควรจะใช้วิธีการอย่างไร นิสิตบัณฑิตเป็นผู้ที่มีเชาว์ปัญญาสูงกว่า นิสิตทั่ว ๆ ไป ย่อมมีความปรารถนา และความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนไม่เหมือนกับนิสิตทั่ว ๆ ไป ปัญหานี้ น่าจะได้รับการสนใจจากคณาจารย์บัณฑิตศึกษาอย่างมากเพื่อจะศึกษา และใช้วิธีการสอนที่เหมาะสม กับความต้องการของผู้เรียน เพื่อประสิทธิภาพของบัณฑิตที่จะจบออกไปรับใช้ประเทศชาติต่อไป

---

¹ G.S. Bigelow and R.L. Egbert, "Personality Factors and Independent Study," Journal of Educational Research, 1 (1968) : 37-39.

3. ความพึงพอใจของนิสิตต่อกระบวนการเรียนการสอนด้านต่าง ๆ

ความพึงพอใจของนิสิตต่อกระบวนการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา เป็นปัญหาที่ได้รับความสนใจอย่างมากในต่างประเทศเป็นเวลานานแล้ว สำหรับในประเทศไทย นับว่าความสนใจในเรื่องนี้ยังมีไม่แพร่หลายนัก ดังนั้นผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงเป็นของต่างประเทศเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีผู้ศึกษาวิจัยไว้หลายเรื่อง ทั้งที่คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกัน เช่น

ฟีลด์ และไกลล์¹ (Feild and Giles) แห่งมหาวิทยาลัยเออร์เบิร์น (Aurburn University) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจของนิสิตบัณฑิต การจัดการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษาในคณะวิชาธุรกิจ วัตถุประสงค์เพื่อค้นหามิติของความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจต่อการจัดโปรแกรมการศึกษา และประสบการณ์การศึกษาในคณะวิชา ชั้นสูง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตบัณฑิต จำนวน 68 คน มิติของความพึงพอใจที่ค้นพบจากการศึกษามีทั้งหมด 8 มิติ คือ

1. ความพึงพอใจกับสิ่งเร้าด้านการสอนทางพุทธิปัญญา (Satisfaction with Intellectual Stimulation of Instruction) บรรยายด้วยตัวแปรและน้ำหนักตัวประกอบดังนี้

สิ่งเร้าทางค่านพุทธิปัญญาในรายวิชาที่สอน	0.88
คุณภาพของรายวิชาที่สอน	0.80
บรรยากาศทางความคิด	0.77
ความสามารถทางค่านวิชาชีพอของอาจารย์	0.74

¹ Hurbert S. Feild and William Giles, "Student Satisfaction With Graduate Education: Dimensionality and Assesment in a School of Business," Educational Research Quarterly. 2 (Summer 1980) : 67-73.

ปริญญาที่คณะวิชาธุรกิจจัดให้ตามความคาดหวังของนิสิต	0.63
การจัดการศึกษาโดยส่วนรวม	0.61

2. ความพึงพอใจกับการได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของคณะ

(Satisfaction with Participation in Determining School Policies) ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปร และนำนักตัวประกอบตามลำดับดังนี้

มีสิทธิมีเสียงต่อนโยบายและการดำเนินการที่มี	
ผลที่ผลเสียต่อนิสิต	0.80
ปริมาณการตอบสนอง (feed back) ที่เกี่ยวกับ	
กับนโยบาย และความเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลที่ผลเสีย	
ต่อนิสิต	0.62
โอกาสในการวางแผนโปรแกรมการเรียนด้วยตนเอง	0.41

3. ความพึงพอใจกับความสัมพันธ์ทางสังคม และการทำงานกับเพื่อน (Satisfaction with Social and Work Relationship with Peers) ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปรและนำนักตัวประกอบตามลำดับดังนี้

ชีวิตในคณะวิชา กับเพื่อนนิสิต	0.79
การทำงานและศึกษาร่วมกับเพื่อนนิสิต	0.56
ปริมาณของงานที่ต้องการทำในรายวิชา	-0.54
ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับอาจารย์	0.47

4. ความพึงพอใจกับสิ่งเร้าทางค่านพหุปัญญาของเพื่อน (Satisfaction with Intellectual Stimulation of Peers) ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปรและนำนักตัวประกอบตามลำดับดังนี้

บทบาทด้านวิชาการของเพื่อนนิสิต	0.88
ความมีเชาว์ปัญญาของเพื่อนนิสิต	0.87

5. ความพึงพอใจกับความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับอาจารย์ (Satisfaction with Professor-Student Interaction) ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปรและนำนักตัวประกอบตามลำดับดังนี้

โอกาสการอภิปรายระหว่างอาจารย์ และนิสิตใน

การเรียนรายวิชา	0.83
-----------------	------

ปฏิสัมพันธ์คานสัณคมกับอาจารย์	0.68
-------------------------------	------

6. ความพึงพอใจกับการเลือกโปรแกรมได้อย่างเสรี (Satisfaction with Freedom to Design Graduate Program) ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปร และน้ำหนักตัวประกอบตามลำดับดังนี้

เสรีภาพในการเลือกเรียนรายวิชา	0.82
-------------------------------	------

ความสะดวกในการใช้ห้องสมุด	0.76
---------------------------	------

7. ความพึงพอใจกับความก้าวหน้าทางการเรียนรายวิชาในหลักสูตร (Satisfaction with Degree Progress) ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปรและน้ำหนักตัวประกอบตามลำดับ ดังนี้

ความก้าวหน้าในการเรียนตามหลักสูตร	0.86
-----------------------------------	------

สิ่งอำนวยความสะดวกทั้งหมดคานกายภาพ	0.77
------------------------------------	------

8. ความพึงพอใจกับการกำหนดกฎเกณฑ์ที่นิสิตพึงปฏิบัติ (Satisfaction with Constraints Placed Upon Student) บรรยายด้วยตัวแปร และน้ำหนักตัวประกอบตามลำดับ ดังนี้

ระดับการเน้นในเรื่องอันคับคะแนน	0.65
---------------------------------	------

ปริมาณงานที่คองทำในการเรียนรายวิชา	0.34
------------------------------------	------

ซอมเมอร์ส¹ (Somers) ได้ทำการศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายปีสุดท้าย ที่สัมพันธ์กับการจัดหลักสูตรและทัศนคติของครู วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดหลักสูตรแต่ละคาน (curriculum track) กับ

---

¹Gerald W. Somers, "Levels of Satisfaction of High School Seniors Related to Curriculum Programs and Teacher Attitudes," Dissertation Abstracts International. 9 (March 1977) : 5735-A.

ความพึงพอใจของนักเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็นด้านวิชาการ (Academic) ธุรกิจ (Business) การงานศึกษา (Career Study) โครงการ (Project) และ ด้านอาชีพและเทคโนโลยี (Vo-tech) นอกจากนี้ยังต้องการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนใน 5 ด้าน ของหลักสูตรว่ามีความสัมพันธ์กับทัศนคติของครูอย่างไร ผลจากการศึกษาปรากฏว่า นักเรียนในหลักสูตรทั้ง 5 โปรแกรมมีการรับรู้ไม่พึงพอใจด้านบุคลากร และยิ่งไปกว่านั้น นักเรียนในโปรแกรมโครงการ (Project) เมื่อเปรียบเทียบกับอีก 4 กลุ่ม มีความรู้สึกว่าคุณครูไม่สามารถจะเข้ากับพวกเขาได้ ไม่รู้จักพวกเขา ไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของพวกเขา และไม่ให้ความช่วยเหลือที่เพียงพอแก่พวกเขาในเรื่องงานที่มอบหมาย

วินสัน¹ (Vinson) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคาดหวัง และความพึงพอใจของนิสิตต่อจุดมุ่งหมายของสถาบันในเรื่องโปรแกรมการเรียนภาคนอกเวลา และภาคปกติในวิทยาลัยชุมชนแห่งหนึ่ง เพื่อต้องการศึกษาการรับรู้ของนักศึกษาผู้ใหญ่ต่อความสำคัญ และความชอบมากกว่าในเรื่องจุดมุ่งหมายของสถาบันโดยนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในโปรแกรมภาคนอกเวลา และภาคปกติในวิทยาลัยชุมชนแห่งเมืองเดตัน (Dayton) ผลรัฐโอไฮโอ จากการศึกษ พบว่า การรับรู้ความสำคัญในสภาพปัจจุบันของนักศึกษาต่อจุดมุ่งหมายของสถาบัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 8 ใน 20 ข้อ ระหว่างนักศึกษภาคนอกเวลาและภาคปกติ เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของสถาบัน มีความคาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 3 ใน 20 ข้อ ระหว่างนักศึกษาสองกลุ่ม นอกจากนี้ยังพบว่า ความชอบมากกว่า (Preference) เกี่ยวกับความสำคัญของจุดประสงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้ง 20 ข้อ การวิจัยนี้แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างความคาดหวัง และการรับรู้ของนักศึกษาที่มีเวลาเรียนอยู่ในสถาบันการศึกษาเต็มเวลา กับนักศึกษาที่ใช้เวลาใน

¹Kathleen L. Vinson, "Students' Expectations of and Satisfaction with Institutional Goals in External and Conventional Degree Program in a Community College," Dissertation Abstracts International. 7.(January 1981) : 2886-A.

การศึกษาเพียงบางส่วน

ในค่านความพึงพอใจเกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอน วิธีสอน โปรแกรมการศึกษา การแนะแนว ไบเลย์¹ (Bailey) ได้ศึกษาพบว่า นักศึกษาทั้งสองกลุ่มคือ ภาคนอกเวลาและภาคปกติ มีความพึงพอใจต่อกันดังกล่าวสูงพอสมควร นักศึกษายังรับรู้เกี่ยวกับตนเองว่าพึงพอใจต่อโปรแกรมการศึกษาภาคปกติ เช่นเดียวกับที่ตนเองเป็นนิสิตภาคปกติ นอกจากนี้ นักศึกษาภาคปกติ และนักศึกษาภาคนอกเวลา ยังสนใจกับการฝึกงานในอนาคต แต่มีความสนใจที่สูงกว่าในค่านความก้าวหน้าของงานปัจจุบัน ค่านส่วนตัว และการปรับปรุงในระหว่างนักศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษาที่มีอายุมาก

มอร์ริสัน² (Morrison) ได้ศึกษาการรับรู้ของนักศึกษายุ่งใหญ่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางวิชาการ (Academic Environment) ในอุดมคติกับสภาพที่เป็นจริง และศึกษาระดับความพึงพอใจในเรื่องนี้ด้วย โดยศึกษาจากนิสิตปริญญาตรี และนิสิตปริญญาโทบัณฑิต ที่มีอายุเกิน 29 ปี ของมหาวิทยาลัยมิสซูรี-โคลัมเบีย และมหาวิทยาลัยมิสซูรี-แคนซัส วิธีการโดยให้นิสิตแต่ละคนตอบแบบสอบถามแบบซีแมนคิด คีฟเฟอเรนเซียลของเพอวิน (Pervin) เพื่อที่จะวัดความสอดคล้อง และความแตกต่างระหว่างการรับรู้ที่เป็นอุดมคติกับที่เป็นจริง หลังจากนั้นให้นิสิตตอบแบบสอบถามเพื่อวัดความพึงพอใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางวิชาการ พบว่า ไม่มีความแตกต่างของการรับรู้ทางด้านสภาพแวดล้อมทางวิชาการในเรื่อง เพศ ระดับชั้นปี และวิทยาเขตที่ต่างกัน สำหรับความพึงพอใจ พบว่า ระดับชั้นเป็น

¹ Mary Logan Bailey, "Perceived Satisfaction of Adult Students with Community College Traditional Programs," Dissertation Abstracts International, 6 (December 1977) : 3239-A.

² Mary Dyer Morrison, "Older Students' Perceptions of the Ideal Versus Real Academic Environment and Their Level of Satisfaction," Dissertation Abstracts International, 5 (November 1980) : 2022-A.

ตัวแปรที่สำคัญที่มีผลบ่งชี้ว่านิสิตบัณฑิตมีความพึงพอใจสูงกว่านิสิตปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญ ฮอลเลนเบ็ค¹ (Hallenbeck) ได้ทำการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่ได้รับรายงานจากนิสิตมหาวิทยาลัยเคนท์ (Kent State University) วัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความพึงพอใจของนิสิตในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ซึ่งใช้วัดโดยแบบสอบถามความพึงพอใจค่อมหาวิทยาลัย (CSSQ form C) ในเรื่องต่าง ๆ ทั้งหมด 7 ด้านคือ สิ่งที่มาวิทยาลัยจัดให้ (Compensation) ชีวิตในมหาวิทยาลัย (Social life) สถานะการทำงาน (Working condition) ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย (recognition) คุณภาพของการศึกษา (quality of education) และวัดรวมทุกด้าน (total satisfaction) กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนิสิตจำนวน 494 คน ใ้รับแบบสอบถามคืนมาประมาณ 67% การวิเคราะห์ความพึงพอใจจำแนกตามตัวแปรต่อไปนี้คือ เพศ อายุ คณะวิชา ชั้นปี สถานที่อยู่ ภูมิหลังทางการศึกษา คะแนน ACT การเข้าร่วมกับองค์กรของมหาวิทยาลัย สภาพการณ์การเข้าฟังบรรยาย และภูมิหลังทางเผ่าพันธุ์ จากนั้นใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลปรากฏว่า พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทุกด้านในกลุ่มตัวแปร อายุ คณะ ชั้นปี และสถานที่อยู่อาศัย นอกจากนี้ยังพบว่า นิสิตที่มีอายุตั้งแต่ 29 ปีขึ้นไป มีระดับความพึงพอใจสูงกว่านิสิตที่มีอายุน้อยในเรื่อง ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย (recognition) นิสิตในคณะศึกษาศาสตร์ มีระดับความพึงพอใจมากกว่านิสิตในคณะศิลปศาสตร์ ในด้านสิ่งที่มาวิทยาลัยจัดให้ สถานะการทำงาน ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย คุณภาพของการศึกษา และวัดรวมทุกด้าน นิสิตที่อาศัยอยู่ภายนอกวิทยาเขต มีความพึงพอใจมากกว่านิสิตที่อยู่ประจำในเรื่อง สถานะการทำงาน

---

¹ Theodore R. Hallenbeck, "Analysis of Reported College Student Satisfaction at Kent State University," Dissertation Abstracts International. 9 (March 1978 : 5159-A.

โรเบิร์ตสัน¹ (Robertson) ได้ทำการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่ได้รับรายงานจากนิสิต กับความพึงพอใจที่รับรู้โดยคณาจารย์ และรับรู้โดยผู้บริหารของมหาวิทยาลัย เซาท์เซิร์นมิสซิสซิปปี โดยต้องการจะเปรียบเทียบความพึงพอใจของนิสิตว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกันหรือไม่ ในเรื่อง เชื้อชาติ เพศ และอายุ และต้องการจะศึกษาว่าคณาจารย์ และผู้บริหารสามารถที่จะวัดความพึงพอใจของผู้เรียนได้หรือไม่ ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงจะทำการเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างคุณต่อไป นิสิตนิวกัว กับนิสิตนิวกัว, นิสิตชายกับหญิง, นิสิตที่มีอายุน้อย (ต่ำกว่า 24 ปี) กับนิสิตที่มีอายุมาก (ตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป), ความพึงพอใจที่ได้รับรายงานจากนิสิตกับความพึงพอใจที่รับรู้โดยคณาจารย์, ความพึงพอใจที่ได้รับรายงานจากนิสิตกับความพึงพอใจที่รับรู้โดยผู้บริหาร

แบบวัดความพึงพอใจที่ใช้มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 5 ด้านใหญ่ ๆ คือ สภาพการทำงาน คุณภาพของการศึกษา สิ่งที่มีมหาวิทยาลัยจัดไว้ได้ ชีวิตในมหาวิทยาลัย และชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลปรากฏว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนค่อนข้างสูง แต่ไม่พบความแตกต่างในการเปรียบเทียบแต่ละคู่ระหว่างความพึงพอใจของนิสิต กับของอาจารย์และผู้บริหาร ผลที่พบปรากฏว่า มีความพึงพอใจแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยระหว่างนิสิตนิวกัวและชาว และระหว่างนิสิตชายกับหญิง นอกจากนี้พบว่า ความพึงพอใจของนิสิตที่มีอายุมากสูงกว่าความพึงพอใจของนิสิตที่มีอายุน้อยอย่างมีนัยสำคัญจาก 4 ใน 5 ด้าน และความพึงพอใจรวม ถึงแม้ว่าคณาจารย์จะรับรู้ความพึงพอใจสูงกว่าที่นิสิตรายงาน แต่พบว่าผู้บริหารมีความเชื่อวางใจมากในการวัดความพึงพอใจของผู้เรียน

✓ จากรายงานการศึกษานี้ สรุปได้ว่า ความพึงพอใจนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวแปรด้านเชื้อชาติ หรือเพศ แต่ตัวแปรด้านอายุค่อนข้างจะมีความสำคัญ

¹ James A. Robertson, Jr., "An Analysis of Reported Student Satisfaction and Satisfaction as Perceived by Faculty Members and Administrators at the University of Southern Mississippi," Dissertation Abstracts International. 7(January 1980) : 3821-A.

จากการศึกษาของแกลโล¹(Gallo) เกี่ยวกับความพึงพอใจของนิสิตต่อลักษณะของสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย เขาที่เชิร่นอิลลินอยส์ (Southern Illinois) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาความแตกต่างของการรับรู้ของนิสิต ในทัศนะที่มีต่อสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัย โดยจำแนกตาม เพศ สถานภาพการสมรส อันคัมตะแนเฉลี่ย ความชอบมากกว่าในการเรียน (Learning preference) และการเข้าชั้นเรียน พบว่า ความพึงพอใจของนิสิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มที่แต่งงานแล้ว กับกลุ่มที่ยังไม่ได้แต่งงาน และในกลุ่มนิสิตชายกับหญิง นอกจากนี้ยังพบว่า นิสิตมีความรู้สึกต่อการให้ค่าปริญญาในมหาวิทยาลัยในทางไม่ล่อยสี และนิสิตยังให้ความคิดเห็นในการปรับปรุงกาย จากกรวิเคาระห์รว พบว่า นิสิตหญิงที่ความไม่พึงพอใจมากกว่านิสิตชาย

✓ มัฟโฟ² (Muffo) ได้ทำการเปรียบเทียบระหว่างนิสิตที่มีอายุมาก และอายุน้อย ในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความต้องการและความพึงพอใจ ผลปรากฏว่า นิสิตที่มีอายุมากและน้อย และนิสิตชายกับนิสิตหญิง วนข้างจะมีความแตกต่างในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความต้องการ และความพึงพอใจ แต่ไม่หากเว่ากัที่ปรากฏในการวิจัยอื่น ๆ ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีการแปรผันขึ้นนอัยกับอายุ และเพศ การเลือกวิชาเอก ซึ่งเป็นตัววัดค่าความต้องการของนิสิตจะแตกต่างกันในขั้นต้น แต่หลังจากเวลาผ่านไป 1 ปี แล้ว ปรากฏว่า นิสิตที่มีอายุมาก และนิสิตที่มีอายุน้อย เลือกวิชาเอกคล้าย ๆ กัน ความต้องการด้านวิชาการ และคานการงานของทั้งสองกลุ่มคล้ายกัน นิสิตทั้งสองกลุ่มมีระดับ

¹Dennis C. Gallo, "Student Percieved Satisfafction of Aspects of the SIUC Environment," Dissertation Abstracts International. 38 (2 August 1977): 576 - A.

²John A Muffo, "Comparison of Older and Younger Students at Metropolitan State College as to Academic Achievement, Aspirations, and Satisfactions," Dissertation Abstracts International. 37 (April 1977) : 6306-A.

ความพึงพอใจเกี่ยวกับสถาบันไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ไมรยาน¹ (Bryan) ได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับความพึงพอใจของนิสิตต่อสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย โดยศึกษากับนักศึกษา มหาวิทยาลัย ออริกอนสเตต (Oregon State University) ปี ค.ศ. 1975-1976 จุดประสงค์เพื่อจะหาความสัมพันธ์ (ถ้ามี) ระหว่างความพึงพอใจของนิสิตต่อสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัยทั้งหมด 5 มิติ คือ สิ่งที่มาวิทยาลัยจัดให้ (Compensation) ชีวิตในมหาวิทยาลัย (Social life) สภาพการทำงาน (Working conditions) ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย (Recognition) คุณภาพการศึกษา (Quality of Education) กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งพิจารณาจากระดับคะแนนเฉลี่ย (G.P.A.) พบว่า คะแนนเฉลี่ย และความรูสึกพึงพอใจของนิสิตต่างเป็นอิสระต่อกัน ซึ่งสนับสนุนกับผลการศึกษาของ Schroeder² ซึ่งพบว่า นิสิตที่ได้อันดับคะแนน (grade) ต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน

✗ ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนี้ เฮาส์³ (House) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับความพึงพอใจของนักศึกษาวิทยาลัยวีคเอนด์ (Weekend College) ในด้านกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับ

✓ ¹M.E. Bryan, "An Analysis of the Relationship Between Academic Achievement and Five Dimensions of Satisfaction with the College Environment," Dissertation Abstracts International. 7 (January 1978) : 3972-A.

✓ ²S.A. Schroeder, "Adult Student Hopes, Expectations and Levels of Satisfaction: An Exploratory Study," Dissertation Abstracts International. 11 (May 1978) : 6471-A.

วิชาการ และไม่เกี่ยวข้องกับวิชาการ การวางแผนการจัดโปรแกรมการเรียน และความสัมพันธ์ด้านการบริหารงาน โดยศึกษาจากนักศึกษาที่ลงทะเบียนในฤดูใบไม้ร่วง (Fall) ปี ค.ศ. 1979 ในวิทยาลัยวีลเอ็นด์ ของมหาวิทยาลัย เท็กซัสเซาท์เธิร์น (Weekend College of Texas Southern University) 344 คน จากการทดสอบโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Simple Linear Correlation Co-efficient) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับความพึงพอใจของนักศึกษาด้านกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ มีความสัมพันธ์กันในทางลบอย่างมีนัยสำคัญ (Significant Negative Relation) แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับความพึงพอใจของนักศึกษาในด้านกระบวนการที่ไม่เกี่ยวกับวิชาการ การวางแผนการจัดโปรแกรมการเรียน การบริหาร และผลรวมของความพึงพอใจทุกด้าน

เจเนอรั¹ (Gaynor) ได้ทำการสำรวจความพึงพอใจของนักศึกษาอาชีวศึกษาในเมือง นอร์ท ออเรนจ์ (North Orange) วัตถุประสงค์เพื่อสำรวจระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อโปรแกรมการเรียน โดยให้นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประมาณห้าคน ตั้งแต่ไม่พึงพอใจที่สุด (1) ไปจนถึง พึงพอใจที่สุด (5) ซึ่งเนื้อหาของแบบสำรวจแบ่งออกเป็น 5 ด้านคือ ด้านบุคลากร หลักสูตร การให้อันกับคะแนน การแนะแนว และเรื่องทั่ว ๆ ไป ผลจากการศึกษาปรากฏว่า (1) นักศึกษาพึงพอใจด้านอาจารย์ผู้สอนมากที่สุดกว่าทุกด้าน (2) การแนะแนวด้านการทำงานได้รับคะแนนการประมาณค่าค่อนข้างต่ำ ผู้แนะแนวได้รับคะแนนต่ำสุด (3) นักศึกษาพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกับคนงานในการออกฝึกงาน (4) โปรแกรมการฝึกนักศึกษาให้เป็นผู้นำนักศึกษา ได้รับคะแนนค่อนข้างต่ำ เช่นเดียวกับด้านการออกฝึกงาน วิทยากร และหลักสูตร (5) มีนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม

¹ Geary D. House, "The Relationship Between Academic Achievement and Satisfaction of Adult Weekend College Students," Dissertation Abstracts International. 41 (5, November 1980): 235 - A.

จำนวน 21% ไม่เคยไปห้องแนะแนว หรือไม่ทราบว่าห้องแนะแนวอยู่ที่ใด (6) นักศึกษามี
 ความเห็นว่า ความพยายามในการให้นักศึกษาออกไปห้องแนะแนวมีความจำเป็นมาก (7)
 นักศึกษาพึงพอใจอย่างสูงต่อระบบการให้อินทิมาคะแน (8) นักศึกษาประมาณ 28% ที่ยังไม่
 เข้าใจนโยบายการไม่ตกซ้ำวัน (no-failure) (9) ข้อความในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ
 กฎเกณฑ์ ขนาดของห้องเรียน การสอน การเข้าชั้นเรียน และในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
 กับสวัสดิการของนักเรียนได้รับคะแนนความพึงพอใจสูง

จากผลงานวิจัยในเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นความแตกต่างระหว่างความรู้สึกลึกซึ้งของ
 นักศึกษาที่มีต่อครู อาจารย์ ผู้สอน กับครูแนะแนว จะเห็นว่าความพึงพอใจของนักศึกษาที่
 มีต่ออาจารย์ผู้สอนอยู่ในระดับสูง และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวครู คือ การสอน การสอบ
 และกิจกรรมในห้องเรียน จะได้รับการประมาณค่าสูงตามไปด้วย ตรงกันข้าม ครูแนะแนวนั้น
 นักศึกษามีความพึงพอใจต่ำสุด ทำให้สงสัยว่าผลการปฏิบัติตนของครูแนะแนวต่อนักศึกษานั้น
 เหมาะสมแค่ไหนหรือไม่ รูปแบบการให้การแนะแนวเป็นที่ปรารถนาของนักศึกษาแล้วหรือ
 ในเรื่องนี้ ทีก¹ (Teague) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบความพึงพอใจของนิสิตต่อรูปแบบ
 การให้คำปรึกษาด้านวิชาการของวิทยาลัยชุมชน โชมว็อดแมร์แลนด์ 8 แห่ง เพื่อต้องการ
 ทราบรูปแบบการให้คำปรึกษาทั้ง 4 รูปแบบคือ รูปแบบที่ 1 ให้คำปรึกษาโดยอาจารย์ที่
 ปรึกษาเป็นหลัก มีอาจารย์วิชาช่วยเป็นผู้เสริมเติม รูปแบบที่ 2 อาจารย์วิชาช่วยในคำ
 ปรึกษาเป็นหลัก มีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้เสริมเติม รูปแบบที่ 3 อาจารย์วิชาช่วยเป็นผู้ให้
 คำปรึกษาเท่านั้น รูปแบบที่ 4 อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ให้คำปรึกษาเท่านั้น ผลปรากฏว่า
 ความพึงพอใจของนิสิตแต่ละแบบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และนิสิตพึงพอใจ
 ต่อรูปแบบที่ให้คำปรึกษาโดยอาจารย์ที่ปรึกษาเท่านั้น มากที่สุด จากการเปรียบเทียบนิสิตที่
 เรียนเต็มเวลา กับครึ่งเวลา (part time) พบว่า ความพึงพอใจต่อรูปแบบการให้

¹Gerald V. Teague, "A Comparison of Student Satisfaction with Academic Advisement at Eight Selected Maryland Public Community College," Dissertation Abstracts International.

คำปรึกษาทุกรูปแบบของนิสิตทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

กาเลอริดีส¹ (Galiouridis) ได้ทำการศึกษารับรู้ด้านความพึงพอใจของ นักศึกษานานาชาติ ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยออลาบามา (University of Alabama) วัตถุประสงค์เพื่อต้องการกำหนดระดับความพึงพอใจของนักศึกษานานาชาติ ณ มหาวิทยาลัย แห่งนี้ โดยศึกษาทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ส่วนตัว สังคม และการเงิน โดย ตั้งสมมุติฐานไว้ 3 ข้อ คือ

1. ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างความพึงพอใจของนักศึกษานานาชาติ เพศชายและเพศหญิง
2. ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการรับรู้ด้านความพึงพอใจของ นักศึกษานานาชาติ ณ มหาวิทยาลัยออลาบามา โดยพิจารณาเรื่องระยะเวลาที่อาศัยอยู่ใน ประเทศสหรัฐอเมริกา
3. ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการรับรู้ด้านความพึงพอใจของ นักศึกษา โดยพิจารณาเรื่องพื้นฐานทางวัฒนธรรมเดิม

จากการวิเคราะห์ ผลปรากฏว่า ไม่มีสมมุติฐานข้อใดถูกปฏิเสธ (reject) นอกจากนั้นยังพบว่าประมาณ 80% ของนักศึกษาที่มีความพึงพอใจด้านวิชาการ, 53% ด้านชีวิต ส่วนตัว และ 80% ด้านชีวิตในมหาวิทยาลัย ส่วนในด้านการเงินพบว่านักศึกษาที่มีความ ไม่พึงพอใจต่อด้านนี้มากกว่าด้านอื่น ๆ และในการประเมินผลรวมทุกด้าน พบว่า ประมาณ 53% มีความพึงพอใจ แต่มีระดับความพึงพอใจที่แตกต่างกันไป 22% มีความรู้สึกเฉย ๆ และประมาณ 25% มีความไม่พึงพอใจต่อด้านประสบการณ์การศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา จากการศึกษารื่องนี้ผู้วิจัยยังได้เสนอแนะไว้ว่า ควรจะได้จัดการปฐมนิเทศนักศึกษาต่างชาติ เพื่อจะไ้ทราบความต้องการของนักศึกษาที่เข้าใหม่ ควรมีความพยายามที่จะทำให้นักศึกษา

¹George Galiouridis, "A Perceptual Study of International Students' Satisfaction at the University of Alabama," Dissertation Abstracts International. 8 (February 1981) : 3348-A.

อเมริกัน และนักศึกษาต่างชาติ ได้มีปฏิสัมพันธ์กัน อาจารย์ควรคำนึงถึงความต้องการพิเศษ และความสามารถของนักศึกษาต่างชาติด้วย ในแต่ละภาควิชาควรกำหนดอาจารย์หนึ่งคน ให้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสำหรับนักศึกษาต่างชาติ การช่วยเหลือด้านการเงินแก่นักศึกษาต่างชาติควรจะทำไต่บ้าง และควรส่งหนังสือคู่มือแก่นักศึกษาต่างชาติไปยังนักศึกษาที่ได้รับเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยทุกคน

สรุปผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

สามารถสรุปผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นได้ว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อลักษณะอาจารย์ที่มีความเกี่ยวข้องในวิชาที่สอน อุดมคติเพื่อผู้เรียน มีเทคนิควิธีในการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดหาความจริง มีทัศนคติที่ดีต่อผู้เรียน มีความยุติธรรมและมีคุณธรรม นอกจากนี้ยังมีการเข้าร่วมตัวในการสอนเป็นอย่างดี และมีบุคลิกภาพดี ในด้านการเรียนการสอน นิสิตมีความพึงพอใจการเรียนการสอนแบบกลุ่มศูนย์กลาง (group-centered group) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปราย มีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ผู้เรียน และการเรียนการสอนที่เป็นกลุ่มย่อย และสมาชิกในกลุ่มทำงานแบบให้ความร่วมมือกัน

ส่วนความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมทางวิชาการของมหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตภาคปกติจะมีความพึงพอใจมากกว่านิสิตภาคนอกเวลา นอกจากนี้ ยังพบว่า ตัวแปรที่ทำให้ นิสิตมีความพึงพอใจแตกต่างกันคือ อายุ สถานภาพการสมรส ส่วนตัวแปรที่ไม่สามารถจะกำหนดได้ว่าเป็นตัวแปรที่กำหนดความแตกต่างของความพึงพอใจ เนื่องจากผลการวิจัยที่ผ่านมามีการสอดคล้องและขัดแย้งกัน ได้แก่ตัวแปร ระดับชั้นปี คะแนนเฉลี่ยสะสม และเพศ ตัวแปรที่ไม่มีผลทำให้ความพึงพอใจของนิสิตแตกต่างกันคือ ตัวแปรเชื้อชาติ วัฒนธรรม และวิทยาเขตที่แตกต่างกัน

จากการศึกษารวมคั้งที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่าในต่างประเทศให้ความสนใจเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้เรียนต่อสภาพการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนของแต่ละสถาบันได้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ในประเทศไทย

ยังไม่มีผู้ใดได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจของนิสิต ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ไม่ควรมองข้ามความสำคัญของนิสิตในมหาวิทยาลัยไป โดยเฉพาะนิสิตบัณฑิต ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบุคลากรในอาชีพต่าง ๆ เคยทำงานมีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบในหน่วยงานราชการและเอกชนมาแล้ว การเข้ามาเป็นนิสิตบัณฑิตเพื่อจะศึกษาหาความรู้ นำความรู้กลับไปใช้ในตำแหน่งหน้าที่การงานเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไป การที่จะสามารถศึกษาหาความรู้ได้อย่างเต็มที่ มหาวิทยาลัย ตลอดจนคณาจารย์ต้องคำนึงถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนให้มีบรรยากาศทางวิชาการที่เอื้ออำนวยต่อสภาพความต้องการและความพึงพอใจของนิสิต เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกมีความสุขกับการเรียน ประารถนาที่จะเรียน และศึกษาอย่างเต็มความสามารถ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความสำคัญของเรื่องนี้ จึงทำการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตบัณฑิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอน เพื่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการผลิตทางครุศาสตร์ ซึ่งจะออกไปทำหน้าที่เป็นผู้นำทางการศึกษาต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย